

A földművelés terminológiája a mordvinban II.¹

ZAICZ Gábor

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
zaicz.gabor@btk.ppke.hu

O

139. E (Wied., B1, Ucs. 38, Szm. 44, Paas1, MdChr, ERS, Rav., ERV, MdWb, MESz) *olgo*, (B1: Reg.) *olkt* pl.; M [!] (F3) *olgo* 'szalma' < FV *olke, vö. fi. *olki* 'szalmaszál, szalma'; ?lp. *ōlḡk* 'hosszú, durva, kemény sás-fajta' (UEW 717, MdKons 99).
140. M (JJ) *opanaftōms* 'megfojtja <dudva a vetést>'. Származékszó, vö. M (JJ: 108) *opamōms* 'fullad, tikkad' (a md. M *-ft-* deverbális verbumképzőről ld. Gramm. 1962: 76). A szó az *opa* 'meleg, forró, rekkenő, fulasztó' töre (MdWb 1453) megy vissza, mely ismeretlen eredetű.
141. E (Wied., ERS, ERV, MdWb, MESz) *ozavtoms*, (Ucs. 23) *ozaftoms*; M (Ucs. 23, JJ, MdWb) *ozaftōms*, (MRS, MRV) *ozaftoms* '(le)ültet; <nővényt> ültet; stb.'; vö. E (Wied.) *ozavtlems* 'ua.' (a md. *-l-* deverbális verbumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 172). Származékszó: a FV **isa-* (md. *oza-* 'leül', fi. *istu-* 'ül') szónak (UEW 629) többszörösen továbbképzett fejleménye. Vö. még md. *ozavoms* 'leül' (a md. *-v-*, ill. E *-vt-*, M *-ft-* deverbális verbumképzőkről ld. Lehtisalo 1936: 44, ill. Gramm. 1962: 46, Mészáros 1999: 143–148). Jelentésfejlődés útján vált szaknyelvi szóvá, vö. md. E *ozavtoms*, M *ozaftōms* '(le)ültet'.
142. E (B2: Reg.) *ozem*, (ERS, ERV) *ozim*, (MdWb) *oźim*; M (MRS) *ozim*, (MdWb) *oźam* 'őszi vetés', (MRV) *oźim* 'őszi gabonafélék' < or. *озимь* 'ua.'; vö. tat. *uźim*, csuv. *uśām* 'ua.' (< or.).
143. E (Ucs. 38) *odonija*, (ERV, MESz) *odońija*, (Sz.) *odinija*, (MdWb) *od'ńija* '(gabona)kaszal, boglya' < or. nyj. (Dal 2: 677) *одо́нья* 'kör alakú (gabona-, széna-) kaszal'; vö. or. nyj. (Vasmer) *одо́нье* 'a szénakaszal rőzsealátéte'.

¹ A dolgozat első része a FUD előző számában (24: 309–346) jelent meg. A rövidítés- és irodalomjegyzéket szintén ld. ott.

P (B)

144. (Paas2, ERS, MRS, ERV, MRV, MdWb/E,M) *paj*, (Rav.) *paj* 'szántó-föld-, erdő- vagy rétdarab' < tat. *paj* 'darab, rész' (Paasonen 1897: 42); vö. or. nyj. (Vasmer) *naŭ* 'ua.' (< tat.), csuv. *paj* 'ua.'
145. E (Sz., ERV, MdWb) *pajme* 'a szín tetőgerendája'; vö. E (Rav.) *pajme* 'keresztfa (a tető alatt)'. Ismeretlen eredetű. Versinyin szófejtő szótára nem tartalmazza e lexémát. A moksában a *peréklad'ina* (< or.) él e jelentésben.
146. E (Wied.) *paklat* pl.; M (JJ, MRV, MdWb) *paklä*, (JJ) *pakəl* 'kóc, szösz, csepű' < or. *накля* 'ua.'
147. E (Wied., B1, Paas2, MdWb) *pakor*, (MRV) *pakoro*, (B1, Paas2) *makor*, (Paas2, MRV, MdWb) *makoro*; M (Ahlq.: B1, Paas2) *pakir*, (B1: Reg.) *paker*, (MdWb) *pakâr*, (MRV) *pakor* 'vadóc (*Lolium parenne*); gyom, gaz'; vö. M (JJ) *pakâr* 'gaz', (MRS) *pakor* 'konkoly'; M (JJ) *pakârâms*, *pakârgadâms* 'gazosodik; érik <kalász>' (a md. -*gad*- denominális verbunképzőről ld. Lehtisalo 1936: 380, Gramm. 1980: 119–120, Mészáros 1999: 130–133) < tat. (kaz.) *bakira*, *bakra* 'vadóc (*Lolium parenne*)' (Paasonen 1897: 42); vö. csuv. *похра* 'ua.'; vö. még: *pokra* (172.).
148. E (Wied., B1, Ucs. 21, 65, Sz., Szm. 44, Paas2, MdChr, ERS, Rav., MRV, MdWb, MESz) *pakša*, (Müller: F2: 16) *pakšä* [!]; M (Ucs. 21, 65, Paas2, MdChr, MRS, JJ, MRV, MdWb) *paksä*, (Witsen: F1) *pakze* [!], (Ahlq., B1, Szm. 44, MdWb) *paksä* 'szántóföld, mező'; (Sz.) 'erdő'; vö. M (MRS) *rož paksä* 'rozsföld' (md. *rož* ld. 200.); M (JJ) *vajmāj paksä* (vagy *pačk*) 'ugar' (tkp. 'pihenő szántó / darab'; md. *vajmams* 'pihen', M *pakš* ld. 149.; a md. -*j* participiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 63, Gramm. 1980: 348–351, Keresztes 2011: 93–94); E (Wied.) *videž paksä* 'szántóföld' (tkp. 'vetett föld'; md. *videms* ld. 299., a md. -*ž* participiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 198, Gramm. 1980: 353, Keresztes 2011: 93–94); M (JJ) *paksän ozks* 'ima a mezőért' (tkp. 'mező-ima'; md. *ozks* ld. 8.); *paksä boba*, ld. *boba* (176.) < tat. (mis.) *bakca* 'kert'; vö. tat. (kaz.) *bakča* 'ua.', csuv. *пахча* 'udvar, veteményeskert, kert' (< iráni; Paasonen 1897: 42, vö. 9–10; Jegorov, *пахча* címszó). Vö. *bakša* (ld. 150.).
149. (MdChr, MRS, ERV, MdWb/E,M) *pakš* 'gabonahalom; földrakás; hajcsomó' < FV *pakša, vö. fi. *pahka* 'csomó; bog <fán>' (UEW 350). A szó valószínűleg jelentésfejlődés útján vált szaknyelvivé, vö. md. *pakš* 'földrakás; hajcsomó', M (JJ) *pakš* 'darab'.
150. E (Rav.) *bakša*; M (MdWb) *bakša* 'zöldeges ágy a szántóföldön' < or. nyj. (Dal 1: 41) *бакша* 'veteményes a mezőn' (< tör.; Vasmer 1: 43);

- vö. még: tat. (kaz.) *bakča*, (mis.) *bakca* 'kert', csuv. *paχča* 'udvar stb.' (ld. 148.). A lexéma Versinyin szófejtő szótárából hiányzik.
151. E (Ucs. 23, Szm. 44, MdChr, Rav., MdWb, MESz) *pańďa*, (Wied., B1, ERS, ERV) *pand'a*; M (Ucs. 24, MdChr, MRS, JJ) *pańďä*, (B1) *pańda* 'virág- és veteményeságy, ágyás'; vö. M (JJ) *kepəďəms pańt't* pl. 'ágyást készít' (tkp. 'ágyásokat emel'; md. M *kepəďəms* 'emel; emelkedik'); E (Rav.) *morko pańďa* 'répaágyás' (md. *morkou* ld. 123.) < ?csuv. (Gombocz 1906: 141) *pańďa* 'láda kiültetni való bujtásokkal, palántákkal; palántaágy'. Nem világos a kölcsönzés útja. Paasonen szótára (3: 1535) kérdőjelesen orosz jövevénynek veszi, de átadó alakot nem közöl. A lexéma nem szerepel Versinyin szótárában.
152. E (Jev.) *baran-ozks*; M (MdWb) *baran-ozks*, (Jev., MRV) *boran-ozks* <bárány feláldozása közben közös pogány imádkozás a termésről> (tkp. 'bárány-ima'; részletesen: Jev. 39–40). Összetett szó: md. *baran* 'bárány' (< or.) + *ozks* (ld. 8.).
153. E (ERS, ERV, MdWb, MESz) *parína*; M (MRS, MRV) *parína*, (JJ) *parəna* 'ugar'; vö. M (MRS, MdWb) *parńna paksä*, (JJ) *parəna pakse* 'ua.' (md. M *paksä* ld. 148.); M (MRS) *modas parńna* (vagy *parína*) *ala* 'parlagon heverő föld' (tkp. 'parlag alatt [lévő] föld', vö. or. *земля под паром* 'ua.'). md. *moda* ld. 125., md. *ala* 'alatt'); M (JJ) *rauža parəna* 'olyan ugar, amelybe fűvet nem vetnek' (tkp. 'fekete ugar, vö. or. *чёрная земля* 'ua.'). md. M *rauža* 'fekete') < or. nyj. (Dal 3: 17) *парина* 'ua.'). vö. or. *nap*, or. nyj. (Vasmer 2: 313; Dal i.h.) *паренина* 'ua.'. Elvileg az or. *nap* átvétele sem lehetetlen (a md. *-ina* denominális nomenképzőről ld. Gramm. 1962: 40–41).
154. E (Wied.: B1, Paas2, MdChr, Rav.) *paze*, (Ucs. 21, ERS, ERV, MdWb, MESz) *paže*; M (B1, MdChr, JJ) *pazäj*, (Ucs. 21, F2, MRS, MRV, MdWb) *pažäj*, (JJ) *pazi* 'porzós kender, hímkender (*Cannabis sativa*)'; vö. E (Jev. 220) *paze kerme* 'kenderköteg' (md. *kerme* ld. 127.) < tat. (mis.) *päzi* (< *paza-i) 'ua.'). vö. tat. (kaz.) *basa*, csuv. *poza* 'ua.' (Paasonen 1897: 43).
155. E (ERV) *pača*; M (Ahlq., MdChr, MRS, MRV, MdWb) *pača*, (F3) *pačat* pl. 'tészta; fánk?'; vö. E (Wied.) *pačalks*, (MdChr, Rav.) *pačalkse*, (ERS, ERV) *pačalkše*, (F3) *pačalkšet* pl. 'ua.' (tkp. 'a fánk alja'; md. *alks* 'valaminek az alja; ágy'); E (ERS, Rav., F3) *pačalgo*, (Wied.) *pačalga*; M (MRS, F3) *pačkalga* 'palacsintasütő' (tkp. 'a palacsinta alja'; md. E *algo*, M *alga* 'alul; valaminek az alja') < ?FV, vö. cser. *pù-tšə(məš)* 'kása' (Toivonen 1928: 237). Az etimológia további vizsgá-

- latot kíván. Versinyin (2005: 337) e szavakat az öszzláv *pogača* szóalakra vezeti vissza (vö. Vasmer 2: 381).
156. (ERS, MRS, ERV, MRV, MESz) *pejenzams* 'fogaz <kaszát, sarlót, kést>'. Származékszó, vö. md. *pej* 'fog'. A md. *-nz-* denominális verbumképzőről ld. Gramm. 1980: 118–119; Mészáros 1999: 162. Az is elképzelhető, hogy török mintára alkotott tükörszó, vö. tat. *tašäüi*; csuv. *šällantar* 'fogaz' (tat. *taš*, csuv. *šäl* 'fog').
157. E (B1: Reg.) *peleme*, (ERS) *pelema*, (Szm. 44, Rav.) *pelima*, (F4) *pejl'ima*, *peleme*, (Ucs. 39, F3, MESz) *pe'luma*, (Wied.: B1) *peelima*, *peel'me*, (F3) *pejel'ma*; M (B1: Reg.) *pejelem*, (Ucs. 39) *pejelem'*, (MRS, F3, MRV) *pejel'em*, (F4) *pejal'am*, (JJ) *pejal'am*, *pijal'am* 'kasza'; vö. E (Rav.) *pelima kosija* 'kaszanyél' (md. *kosija* 'nyél?'); E (Rav.) *pelima napalka* 'a kaszanyél fogantyúja' (tkp. 'kaszanyél'; mdE *napalka* ld. 129.); *grabla pel'uma* ld. *grablat* (84.). Származékszó, vö. md. E (Wied.: B1, B1: Reg.) *peel'*, (B1: Reg., ERS, Rav.) *pejel'*; M (B1: Reg.) *peel*, (Ahlq.: B1, B1: Reg.) *pejel*, (M) *pejel'* 'kés'. E szó balti eredetű, vö. litván *peilis* 'ua.' (Kalima 1936: 191).
158. E (Wied.) *perec*, (ERS, ERV, MdWb) *perec'*, (MESz) *perec'*; M (MRS, MRV) *perec*, (MdWb) *per'ac* 'bors (Piper)' < or. *nepey* 'ua.'.
159. E (Jev.) *bezmeň* 'mérleg, gabonamérleg'; vö. (ERS, MRS) *bezmen*, (ERV, MRV, MESz) *bezmeň* 'mérleg' < or. *безмен* 'mérleg'. A lexéma jelentésfejlődés útján vált szaknyelvivé.
160. E (ERS) *peštene* dem., (MdWb) *peš'ine*; M (MdWb) *peš'ine* 'kis lepény' (tkp. 'töltöttke'). Származékszó, vö. md. E *pešt'ams*, *pešt'ems* '(meg)tölt'. Töve valószínűleg a *pešk'se* 'tele' (Keresztes László szóbeli közlése). A md. *-ne* denominális nomenképző, becézőképző (Keresztes 1990: 66, Maticsák 2016: 3294).
161. E (Wied., Ucs. 38, MdChr, ERS, Rav., ERV, MdWb) *petka*; M (MdWb) *petok* 'öt kévés gabonarakás; (Wied.) négy kévés [!] gabonarakás' < or. *пяток* 'öt kévés gabonarakás' (tkp. 'ötöcske').
162. E (Paas1, MdChr, ERS, Rav., F3, ERV, MdWb, MESz) *petkel'*, (Wied.) *petkel'*, (F4: 57) *pät'kel'*; M (Paas1, MdChr, MdWb) *pet'kal'*, (F3) *pet'kel'*, (MRS, MRV) *pet'kol'* 'mozsártörő' < FV *petkele, vö. fi. *petkel* 'mozsártörő; szalmavágó; stb.' (?< iráni; UEW 729). Feoktyisztov (F4: 57) szavunkat tévesen orosz jövevényszónak tartotta (Zaicz 1969a: 188). Az or. nyj. *пшкиль* és *пшмиль* '(mozsár)törő' a mordvinból való (Vasmer 2: 362).
163. (Wied., ERS, MRS, MRV, MESz) *petruška* 'petrezselyem (Petroselinum crispum)' < or. *петрушка* 'ua.'; vö. tat., csuv. *petruška* 'ua.' (< or.).

164. E (Müller: F2: 19, Falk: F2: 33, B1: Reg., Ucs. 20, Szm. 43, MdChr, ERS, Rav., F3) *pineme*, (Wied.: B1) *pinime*, (ERV, MdWb, MESz) *pi-ńeme*; M (Ahlq., B1, MRS, F3) *pinem*, (Ucs. 21) *piném*, (MRV) *pińem*, (MdWb) *pińam*, (MdChr) *pinám*, *pinama* 'zab (Avena)'; vö. E (ERS) *pinemeń kaša* 'zabkása' (md. *kaša* ld. 52.); *pinəm bulf*, ld. *pul* (188.) < FP *pänz, vö. zrj. *panol* 'pelyva, korpa; dara; stb.' (Toivonen 1928: 239; UEW 726). Toivonen szerint szavunk idegen eredetű lehet a finn-permi alapnyelvben.
165. E (Wied., B1, Ucs. 23, Sz., MdChr, ERS, Rav., F3) *pire*, (ERV, MdWb, MESz) *piře*; M (B1: Reg., Ucs. 24, MdChr, JJ) *perä*, (B1, MRS, F3) *pere*, (MRV) *peře*, (JJ) *berä*, *birä*, (MdWb) *perä*, (Ahlq., B1: Reg.) *pirf*, (B1: Reg.) *perf*, (Jev. 179, MRS, F3) *piřf* 'veteményeskert; elkerített hely <udvar, kerítés, szérű>'; vö. E (ERS) *emež pire* 'veteményes kert' (md. *emež* ld. 12.); E (Rav.) *kujar bire* 'uborkás' (md. *kujar* ld. 94.); M (Ucs. 47) *marľu perä* 'gyümölcsös' (md. M *marľu* ld. 283.); E (ERS) *muško pire* 'kenderföld' (md. *muško* ld. 127.); E *sad pire* ld. 209.; E (Ucs. 38) *šuro pire* 'szérű(skert)' (md. *šuro* ld. 234.); *tinge pire* ld. 271.; E (ERS) *umar pire* 'gyümölcsös, veteményeskert' (md. *umar* ld. 283.) < FV (?U) *pire, vö. fi. *piiri* 'kör; körzet; környék', lp. *birrā* 'kerek', ?szelk. *pūre* 'gyűrű' (vö. altaji nyelvek; UEW 384). Jelentésfejlődés útján lett szaknyelvi szóvá, vö. mdE *piře*, M *päre* 'elkerített hely, elkerítés, kerítés' (a md. M -*f* denominális képzőről ld. Lehtisalo 1936: 245).
166. M (JJ) *piže nar* 'zöld takarmány'. Összetett szó: md. *piže* 'zöld; réz' + md. (Rav., JJ) *nar* 'fű; zöld takarmány'. A md. *piže* uráli (UEW 384–385), a md. *nar* ismeretlen eredetű (etimológiai kísérlet: Versinyin 276). Megjegyzem: Asmarin (1928–1950) a *nar* 'ua.' lexémát kimutatta a csuvasból.
167. E (Wied., B1, Szm. 44, MESz) *pivsems*, (Ucs. 22) *pivcems*, (MdChr, ERS, ERV, MdWb) *pivsems*, (Rav.) *piwsems*, *piwcems*, (MdChr) *pivcems* 'csépel'; vö. M (MdChr, MdWb) *piksāms*, (MRS, MRV) *piksoms* 'ver, üt; lever <kasza élét>'; E [!] (Wied.: B1) *piksoms*, *pivtems* 'ua.; köpül'; E (Wied.: B1, Sz.) *pivsima*, (Rav.) *piwsima*, (Sz.) *pivcima*, (B1, Ucs. 39, Szm. 44, F3) *pivsuma*, (ERS) *pivsema*, (Wied., B1) *pivsev*, *pivsej* 'cséphadaró' (a md. -*ma* képzőről ld. Lehtisalo 1936: 96–97, Cigan-kin 1981: 41–42, Maticsák 2014a: 174–176, 2016: 3296), vö. E (Jev. 101) *pivsuma kaća* 'a cséphadaró nyele' (md. *kaća* ld. 50.); E (F3) *pivsuma ned* 'ua.' (md. *ned* 'nyél'); E (Jev. 101) *pivcuma pařks* (md. *pařks* 'nyél?'); E (F3) *pivsuma piks* 'a cséphadaró szíja' (tkp. 'a csép kötele'; md. *piks* 'kötél', ld. 297.); E (ERS) *pivsema mašina* 'cséplő-

- gép' (md. *mašina* 'gép' < or.); E (ERS) *pivsića* 'cséplőmunkás' (a md. E -*ća* nomen agentis képzőről ld. Lehtisalo 1936: 208, Gramm. 1980: 348–351, Keresztes 1990: 68, 2011: 93–94) < U *peksä, vö. fi. *pieksä* 'ver, üt; bőrt cserez', vtj. *pos-* 'nyomással valamit megpuhít', ztj. *pes-* 'üt, ver', jur. *pid'ıl-* 'tör, nyom' (UEW 368). A szócsalád hangutánzó jellegű. A lexéma jelentésfejlődés útján vált szaknyelvivé, vö. a fenti utalások 'ver, üt' jelentését (a md. -*ks-* ~ -*vs-* változásról ld. Ravila 1933: 102–103).
168. E (Sz.) *plavoms*, (MdWb) *plavams* 'csépel'; vö. (Sz.) *plavañ pult* pl. 'kicsévelt kévék' (md. *pult* ld. *pul* [188.]; a md. -*ñ* participiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 126, Gramm. 1980: 353, Keresztes 1990: 68, 2011: 93–94). Bizonytalan eredetű. 1. Valószínűleg hangutánzó-hangfestő szó. 2. ?< or. *плавумь* [?'?] (MdWb 1702). Nem tudok kimutatni a mordvin szóhoz jelentésben illő orosz szót. A jelenlegi erza nyelvjárásokban a következő adatok szolgálnak a 'csépel' jelentésre: *pivsems*, *mujems-pivsems*, *kovoldams*, *irved'ems*, *tombams*, *tombsems*, *čavoms*, *lupcovams* és *botams* (MESz 118–119).
169. (ERS, MRS, JJ, ERV, MRV, MESz) *plug* 'eke' < or. *пыг* 'ua.'; vö. csuv. *plug* 'ua.' (< or.).
170. (Wied., ERS, ERV, MRV) *pokos* 'rend <kaszálásnál>; kaszálás' < or. *покос* 'kaszálás; kaszáló'.
171. E (MdWb) *pokra*; M (MRS, JJ, MRV, MdWb) *pokra* 'bab (Phaseolus)' < csuv. (Räsänen 1920: 179) *похра*, *pukra* 'vadóc (Lolium pannen)''. Hasonlóságon alapuló jelentésváltozás. Vö. *pakor* (146.).
172. E (Wied.) *polica*, (ERV, MdWb) *polića*; M (JJ) *polcä*, (MRV, MdWb) *polčä* 'ekevas' (vö. Novickaja – Fegyjanovics 1963: 83, 1. ábra) < or. nyj. *полица* 'ua.' (Vasmer 2: 393; Novickaja – Fegyjanovics i.h.).
173. E (MdWb) *polovnia*; M (F3) *palovnä* dem., (JJ, MRV) *polavnä* dem., (JJ) *polaunä* dem. 'szénapajta, csűr'. Talán származékszó, vö. md. *pola* 'rész; feleség, hitves', md. *pal* 'darab, falat'. Ezek eredetéről ld. UEW 740 *pula, ill. 347 *paða címszó. Jelentéstani analógia: m. nyj. *fělszer* 'fészer' (ld. MSzFE *fěl*²: *ajtófélfa* címszó). A md. -*v-* denominális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 242, Maticsák 2013.
174. (ERS, MRS, MRV) *pomidora*, (ERV, MESz 728) *pomidor* 'paradicsom (Lycopersicum esculentum)' < or. *помидор* 'ua.'; vö. tat., csuv. *pomidor* 'ua.' (< or.).
175. E (Wied., MdChr, ERS, F3, ERV, MdWb, ME) *ponžavtoms*, (MdChr) *ponžavtoms*, (Rav.) *ponžavtoms*, (Ucs. 39) *ponžaftoms*; M (Ucs. 40) *ponžaftōms*, (MRS, F3, MRV) *ponžaftoms*, (MdWb) *poñžaftōms*, (Ahfq., JJ) *ponžaftōms*, (MdChr) *poñžaftōms* 'gabonát rostál <lapátolással meg-

- tisztít a pelyvától>’; vö. E (F3) *ponžavtomañ kojme*, M (F3) *ponžavtoma kajme* ’szórolapát’ (tkp. ’a rostálás lapátja’; md. *kojme*, *kajme* ld. 66., a md. *-ma* deverbális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 96–97, Cigankin 1981: 41–42; Maticsák 2014a: 174–176, 2016: 3296); E (ERS) *ponžavtj-ća* ’rostálómunkás’ (a md. E *-ća* nomen agentis képzőről ld. a 167. szócikket) < ?FP *poš3, vö. ?fi. *pohta-* ’szelel <gabonát>, rostál’, ?vtj. *puž* ’szita, rosta’, ?zrj. *pož* ’ua.’ (UEW 738; vö. még: SSA 2: 384; MdKons 119). Valószínűleg hangutánzó-hangfestő szócsalád.
176. E (Wied., Rav., ERV, MdWb, ME) *boba*, (F4: 50, ERS, ERV, MdWb) *bobka* dem., (Ucs. 24, ERS) *bobkat* dem., pl.; M (Ucs. 24) *bopkat* dem., pl., (MdWb) *boba* ’bab (Phaseolus), zöldbab’; E (Wied., Rav.) *pakša boba* ’lóbab, babó (Vicia faba)’, tkp. ’mezei bab’ (md. E *pakša* ld. 148.) < or. *боб*, *бобы* pl. ’bab’ (vö. Sejanova 1965: 183).
177. E (Jev.) *borozna*, (Wied., ERS, ERV, MdWb, ME) *borozda*; M (JJ, MRV) *borazna*, (JJ) *borâzda*, *porâzda*, (MRS) *borazda*, (MdWb) *porazda*, (Ahlq.) *borazdâ* ’barázda’ (ld. még: Jev. 43) < or. *борозда*, or. nyj. (Dal 1: 118) *борозна* ’ua.’.
178. E (Jev.) *borovka*, (ERV) *borovok* ’kévesor <a kévétet úgy rakták egybe, hogy a kalászkok maradjanak felül>’ < or. *боровок* ’ua.’ (Jev. 42).
179. E (Wied.) *pořcka*, (Paas2, MdWb) *pořcka*, (ERS, ERV) *pořcka* dem. ’mustár (Sinapsis)’; M (Paas2) *pořzi*, *bořzi*, (MdWb) *pořzi*, (JJ) *borzi* ’bors (Piper)’; vö. M (JJ) *bâr3oj*, *bâr3oj kuftâl* ’ua.’ (md. *kuftâl* ld. 45.) < csuv. *purš* ’bors’; vö. tat. (kaz.) *bârăč*, (mis.) *bârăc* ’ua.’ (Paasonen 1897: 44). Az erzában hasonlóságon alapuló jelentésváltozás történt. A md. *-ka* kicsinyítő képzőről ld. Lehtisalo 1936: 364.
180. (Wied., Paas2, MdChr, ERS, Rav., F3: M, ERV, MRV, MdWb/M) *poza*, (MdWb/E) *boza* ’gyenge házi sör, kvász’ < tat. (kaz.) *buza* ’a kvász egy fajtája’; vö. oszm. *buza* ’ua.’ (Paasonen 1897: 44–45), or. *быза* ’ua.’ (< tat.; Vasmer 1: 137).
181. E (Müller: F2: 19, Wied.: B1, B3, MdChr, ERS, Rav., ERV, MdWb, ME) *počt*, (B3) *počto*; M (Ahlq., B1, Szm. 44, MdChr, MRS, JJ, MRV, MdWb) *počf* ’liszt’; vö. E (F3) *kšnavoñ počt*, M (F3) *šnavoñ počft* pl. ’borsóliszt’ (md. *kšnav*, *šnav* ld. 90.); M (MRS) *rož počf* ’rozsliszt’ (md. *rož* ld. 200.); E (Wied.) *višeñ počt* ’búzaliszt’ (md. *viš* ld. 298.). Származékszó, alapszava a md. E, M *počodoms* ’(ki)önt; (meg)hint; szór’, az E *-t* és a M *-f* igenévképzőre ld. Keresztes 1990: 67. Az ige talán uráli eredetű (?U **puč3-*, vö. ?zrj. *buždi-* ’leesik, lerombol stb.’, ?jur. *pudarā-* ’leesik’; onomatopoetikus; ld. UEW 399). A címszó iráni eredeztetése (vö. ÁKE 646) téves.

182. E (Wied., MdChr, ERS, Rav., ERV, MdWb, ME) *p̄ra*, (MdChr) *pir̄a*; M (MdChr, MRS, JJ) *pr̄ä*, (MRV, MdWb) *pr̄ä*, (MdChr) *pir̄ä* 'fej, csúcs; gabonakalász'; vö. *gavdan p̄ra* (ld. 57.); *roz̄ p̄ra* (ld. 200.); *čavkañ pr̄ä* (ld. 242.); *pr̄ava täl'af* (ld. *täl'ams*, 266.); M (MRS) *pr̄ä jordams* 'kalászosodik' (tkp. 'fejet vet'; md. *jordams* 'dob, vet'); (MRS) *roz̄s jordaj pr̄ä* Sg3 'a rozs kalászba szökken' (md. *roz̄* ld. 200.); E (ERS) *p̄ra kajams*; M (MRS) *pr̄ä kajams*, (JJ) *pr̄än kajams* 'kalászosodik' (tkp. 'fejet vet'; md. *kajams* ld. 34.); M (MRS) *roz̄s pr̄ä kajaj* Sg3 'a rozs kalászba szökken'; M (JJ) *pr̄as kundams* 'kalászosodik' (tkp. 'fejbe kezd', azaz 'kalászosodni kezd'; md. *kundams* 'megfog, megragad; nekifog, belekezd'); M (JJ) *pr̄ä noldams* 'ua.' (tkp. 'fejet ereszt'; md. *noldams* 'elenged, elereszt') < FU *perä, vö. fi. *perä* 'hátsó rész, far', vtj. *ber* 'hátsó rész', zrtj. *ber* 'ua.', osztj. *p̄rtäy* 'vissza', vog. *p̄rəw* 'ua.' (UEW 373). Jelentésfejlődés útján lett szaknyelvi szó, vö. md. E *p̄ra*, M *pr̄ä* 'fej, csúcs'. Hasonlóságon alapuló névátvitel. Jelentéstani szempontból vö. észt *pea* 'fej, csúcs; kalász'. A m. *fej* szónak is volt 'növény fűrtös, fejes vagy kalászos termése' jelentése (TESz 1: 862).
183. E (Wied., ERS, F3, ERV, MdWb) *p̄raka*, (Rav.) *p̄raka*, (ME) *p̄rakiñe* dem.; M (MRS, JJ, F3, MRV, MdWb) *p̄raka* 'töltött lepény, pirog; (JJ) sütemény'; vö. M (JJ) *jam p̄raka* 'vajás kása' (tkp. 'kása-pirog'; md. *jam* ld. 25.); E (Jev. 87) *s̄irgavsne p̄rakiñe*, *vece p̄rakiñe* dem. 'hússos derelye' (tkp. 'kondérban, ill. vízben [főzött] pirogok'; md. *s̄irgavks* 'kondér, üst', md. *ved'* 'víz') < or. *nupoz* 'ua.' (a szóról ld. Vasmer 2: 359–360). A mordvinban *piroga* > *p̄raga* ~ *p̄raka* > *p̄raka* hangfejlődés történetet.
184. E (Wied., ERS, Rav., MdWb) *braga* 'híg házi sör' < or. nyj. *бpаgа* 'ua.'; vö. csuv. *braga* 'ua.' (< or.).
185. E (Wied., ERS) *p̄ranika*, (ERV) *p̄ranik*; M (MRS) *p̄ranika* 'mézeskalács'; (Wied.) 'fánk; palacsinta' < or. *пpаник* 'mézeskalács, (vásári) mézes sütemény'.
186. (Wied., MdChr, Rav., MdWb) *prosa* 'köles (Panicum)' < or. *пpoco* 'ua.'.
187. E (ERS, F3) *бpуxвa*, (Wied.) *brukova*, (Ucs. 23, Jev.) *бpуxивa*, (Jev.) *biřkiva*, (MdWb) *gruxova*, (Ucs. 23) *bokla*; M (MRS, MRV) *brukva*, (Ucs. 24) *buxla*, *puxla*, (MdWb) *bđtla* 'karórépa, répakáposzta (Brassica napus rapifera)' < or. *бpюквa*, or. nyj. (Dal 1: 135) *бpюклa*, *буквa*, *бyxлa* stb. 'ua.'.
188. E (Wied.) *pul*, (B3, Ucs. 38, Sz.44, ERS, Rav., ERV, MdWb) *pult* pl., (B3) *pulto*, (F4: 50) *pulst*; M (Ahlq., Ucs. 39, MRS, JJ, MRV, MdWb) *pulf* 'kéve'; vö. M (JJ) *pinəm bulf* 'zabkéve' (md. M *pinəm* ld. 165.); M

- (MRS) *tozer pulf* 'búzakéve' (md. M *tozer* ld. 274.); *pulfoñ sotoma karks*, *pultoñ karks* ld. *karks* (46.); *plavañ pult* ld. *plavoms* (169.); E (ERS) *jortoms pult* pl. 'kévét rak' (tkp. 'kévét vet'; md. E *jortoms* 'dob, vet'); M (JJ) *karštams pinəm bulf* 'zabkévét köt' (md. M *karštams* 'kévét köt', ld. JJ: 54); *sotōms pulfəks* ld. 227.; E (ERS) *pult šulmams* ld. 232. Ismeretlen eredetű. A m. *boly* főnévvel való egyeztetése akkor volna helyénvaló, ha a magyar szóban $l > l' > j$ hangváltozás történt volna; e szó eredeti jelentése feltehetőleg 'boglya, rakás' lehetett (vö. TESz 1: 335). A lexéma nem szerepel Versinyin szófejtő szótárában. A címszó valószínűleg jelentésfejlődés útján vált szaknyelvi szóvá, vö. md. *pulo*, *pula* 'valaminek nagy mennyiségű gyűjteménye'; a md. *-pulo*, *-bulo* utótagú összetételekről ld. Erdődi 1968: 120, Mészáros 1999–2000).
189. E (ERS) *pulokst* pl., (ERV, MdWb) *puloks*; M (MRS, JJ, MRV, MdWb) *pulks*, (JJ) *puləks*, (M) *pulofkst* pl. 'ocsú, pelyva'. Származékszó, de eredete bizonytalan. 1. Valószínűleg a md. *pulo* (ld. 188.) származéka. A Paasonen-szótárban (MdWb 1839) is így szerepel. 2. Esetleg egy kikövetkeztetett md. **pulo-* ige származéka is lehet. A md. *-ks* nomenképzőről ld. Gramm. 1980: 104–105, Cigankin 1981: 35–40).
190. (Wied., Ahlq.: B2, MRS, MRV) *bumaga*, (Jev., MRV, MdWb/E) *gumaga*, (MdWb/M) *pumaga* 'gyapot (Gossypium); iromány'; (ERV) 'lenná-szon' < or. *бумага* 'ua.'
191. (MdChr) *purej(-tikšə)*, (MRS) *purej*, (Rav.) *purej*, (ERV, MRV, MdWb/E, M) *puřej* 'tarackbúza (Agropyrum)'; (Wied.) *purei* 'hagyma (Allium)' [!] (md. *tikšə* ld. 269.) < or. *ныреў* 'ua.', vö. tat. *boraj*, csuv. *päri* 'tönkölybúza' (vö. Vasmer 2: 473–474).
192. M (Ahlq., Ucs. 24) *puřkă*, (MRS, F3) *puřkă*, (Szm. 44) *puřka*, (MRV, MdWb) *puR'kă* 'sárgarépa (Daucus)' < or. nyj. (Dal 3: 552) *пряга* 'ua.'. Az E *puřga* 'szamárbogánccs' is etimológiailag a moksa szóhoz kapcsolódhat (a lexéma Versinyin szerint [383] ismeretlen eredetű).
193. E (Wied., Ucs. 22, Sz., Paas1, MdChr, ERS, Rav., ERV, MdWb, ME) *purams*; M (MdChr) *părnam*s, (Paas1, MdChr, MdWb) *părnam*s, (MRV) *purdam*s 'össze)gyűjt; begyűjt, összetakarít, leszed <termést>'; vö. E (ERS) *tikše purams* 'szénát gyűjt' (md. *tikše* ld. 269.); E (ERS) *purnamo* 'begyűjtés' (a md. *-mo* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben); vö. E (ERS) *šuroñ uradamo lanžo*, *šuroñ purnamo lanžo* 'a gabonabegyűjtés ideje' (md. *šuro* ld. 234., *uradams* ld. 285., *lanžo* ld. 138.). Származékszó, alapszava a md. *purəms* 'összegyűlik' (Itkonen 1946: 295). A md. *-n* és *-d* deverbális verbumképző, vö. Gramm. 1980: 117, Mészáros 1999: 35–50, 100–112). Erdődi szerint (1968: 42, 139) e

szavak talán összefügghetnek a cser. *puraš* 'bemegy; bevisz' és *purtaš* 'behord' igével (ezt tagadja Bereczki, EWTsch 202–203; vö. még: Versinyin 383). Szavunk jelentésfejlődés útján vált szaknyelvi szóvá, vö. md. *purnams* stb. 'összegyűjt'.

194. E (Wied., MdWb) *pušto*, (ERS, ERV) *pušt*, (Szm. 44) *pužt*; M (Ahlq., MdWb) *pušta*, (MRS, MRV) *pušt* pl. '(E) zúzott zabliszt; (M) kása fajta'; E (ERS, Rav.) *puštams* 'pörkölt, pirít <napraforgó-, borsó-, kendermagot>'; vö. E (Paas1) *puštoms*; M (Paas1) *puštōms*, (MRS) *puštoms* 'pirít, süt' < ??FV, vö. ??cser. *pušto* 'búza-, rozs- vagy árpadarából főzött, majd megszáritott kása' (Versinyin 385). Versinyin (i.h.) a mordvin adattárat kettéválasztja, és az igét onomatopoétikus szónak tartja.
195. E (Wied., ERS, ERV, MdWb, ME) *putoms*, (Ucs. 24) *putmoks* [!]; M (Ucs. 24, MdWb) *putōms*, (MRV) *putoms* 'ültet <növényt>; (le)ültet' < ??FV: ??fi. *puuttaa* 'megakad; hängenbleiben (Zugnetz am Grund)'. Még valószínűtlenebb finnugor megfelelőket is lehetne idézni (SSA 2: 447; lényegében ezt ismétli: Versinyin 384). A lexéma jelentésfejlődés útján lett szaknyelvi szóvá, vö. md. *putoms* '(le)ültet'.
196. M (Paas1, MdWb) *puvōdōms*, *puvdōms*, (MRS, MRV) *puvodoms* 'tilol'. Vitatott eredetű. 1. Származékszó, alapszava egy 'fa' jelentésű *puv névszó (a md. -*d* denominális verbunképzőről ld. Lehtisalo 1936: 290, Mészáros 1999: 165–169, Maticsák 2016: 3302). 2. ??FV, vö. ??fi. *puida* 'üt, ver; csépel' (Paasonen 1897: 25; vö. SSA 2: 416). Az utóbbi magyarázat szerint is e szavak egy 'fa' jelentésű (vö. fi. *puu*) lexéma származékai lennének. Versinyin (380) a címszót onomatopoétikus szóként kezeli.

R, R̂

197. E. (MdWb, ERV) *réps*, (Ucs. 23, ERS, Rav.) *reps*, (Wied.) *räps*, (Falk: F2: 34) *repkis*; M. (Ahlq.: B1, Ucs. 24, MdWb, MRS, MRV) *räps*, (JJ) *reps*, (B1) *räks*, *räfks*, *řaks*; (Szm. 44) *repe* 'répa (Brassica rapa)'; E. (Wied.) *jakstire räps*; M. (Ahlq., Ucs. 24, MRS) *jakster räps*, (JJ) *jakstär reps* 'cékla, vörös répa (Beta vulgaris rubra); cukorrépa (Beta esculenta)' (tkp. 'vörös répa'; md. *jakstire* stb. ld. 24.); M (MRS) *kormovoj jaksterräps* 'takarmányrépa (Beta vulgaris var. crassa)' (md. *kormovoj* 'takarmány-' < or.); M. (JJ) *lambama räps* 'cukorrépa (Beta esculenta)' (tkp. 'édes répa'; md. M *lambama* 'édes'); M. (JJ) *pinān reps* 'repce (Brassica napus)' (tkp. 'kutyarépa'; md. M *pinā* 'kutya'); M. (Ahlq., Ucs. 24) *šapařaks*, (B1: Reg.) *šapa räks*, (B1: Reg., MRS, F3) *šaparäfks*, (Ahlq.) *šaparäps* 'retek (Raphanus sativus)' (tkp. 'savanyú répa');

- md. M *šapa* ld. 241.) < or. *penc* 'repce (Brassica napus)' . Jelentéstanai szempontból vö. francia *navet* 'répa' ~ *navette* 'repce'. Szavunknak az or. *pena* (Brassica rapa)' szóból való származtatása (Sejanova 1965: 183) hangtani okok miatt nem fogadható el. A fenti terminológiai szójegyzékbeli *repe* forma viszont valószínűleg orosz átvételre mutat (az or. *pena* szóalakra ld. Vasmer 2: 512). A mai erzában vagy a *jakst'érkaj*, vagy a *morkov* szóalakot használják a 'répa' fogalomra (vö. MESz 768).
198. E (MESz) *řed'iska*; M. (JJ, MRV) *retka*, *rədiškä* dem. 'reték, hónapos reték (Raphanus sativus)' < or. *редька*, *редиска* dem. 'ua.'. Paasonen a szót az or. *peduc* [jelentés nélkül] alakból származtatja (a nyugat-európai mintákra visszavezethető szláv szavakat ld. Vasmer 2: 504).
199. (ERV, MRV, MdWb/M) *řiga*, (ERS, MRS) *řiga*, (Ahlq.: B2) *řigā* 'gabonaszárító csűr, cséplőpajta' < or. *puza* 'ua.'. Az orosz szó a finn-permi korra visszamenő karjalai *riihi* (~ finn *riihi*) 'ua.' átvétele (SSA 3: 73, Vasmer 2: 521; ld. még tanulmányom III. részében A finn-permi kori szavakról szóló fejezetet). Manapság 'csűr' jelentésben a mordvin számos szót ismer, például az E *kav*, *latalks*, *lato*, *saraj* és *utom(o)* lexémát (MESz 131; ld. a címszavak közül a 55., 100., 207. és a 288. számút).
200. (F4: 67, Wied., B2: Reg., Ucs. 20/E, 21/M, Szm. 44, Paas1, MdChr, ERS, MRS, Rav., JJ, MdWb/E,M, ERV, MRV) *rož*, (Ahlq.: B2) *roz* 'rozs (Secale cereale)'; E. (Müller: F2: 19, Falk: F2: 33, F4: 86) *ros* 'búza (Triticum)'. Vö. *a'ta rož* (6.), *ava-rož* (9.), *rož jam* (25.), *rožeň kše* (92.), *rož paksä* (148.), *rož počf* (181.); E. (ERS) *rož p'ra*, M. (MRS) *rož p'ra*, (Ahlq.) *rož p'ra* 'rozskalász' (md. *p'ra* stb. ld. 182.); *rož vid'mot* (ld. 299.) ? < or. *рожь* 'rozs' (ld. Feoktyisztoz 1960: 69, Sejanova 1965: 183, MdWb 1901, Versinyin 391). A mordvin szó azonban egyesek szerint (pl. Toivonen 1928: 232) finn-permi kori örökség, mások szerint balti (pl. Gorgyjejev 1967: 184), illetve iráni (pl. Paasonen, idézi Feoktyisztoz: 1960: 69) jövevényelem. Vasmer (2: 529–530) a kis finnugor nyelvekbeli elemeket indoeurópainak, a finn szófejtő szótár (SSA 3: 101) és az Iris Metsmäki szerkesztette észt etimológiai szótár (2012: 438) a finn *ruis*-t és az észt *rukis*-t germánnak vagy baltinak tartja.

S, Š (C, Č, Z, Ž)

201. (ERS, MRS, JJ, ERV, MRV) *salat* 'saláta (Lactuca sativa)' < or. *салат* 'ua.'.
202. E. (Wied.) *šalg* 'toklász, bajusz; rovar fullánkja', (Rav., MdWb) *šalgo* 'bot, karó, dorong; olyan karó, amelyet a gabonakazal legfelső kévénél

- át a földbe vernek, hogy a kazlat a szél ne fújja el'; M. (MdWb) *šalga* 'ua.'; vö. *šalgo* (ERV, MdWb, MESz) 'fullánk; tövis, tüske' < FU *šalkz 'pózna, rúd; fatörzs', vö. fi. *salko* 'rúd, pózna', lapp *čualgui* 'rúd, amivel a hálót a jég alá tolják', ? zürjén *žal* 'léc, faforgács', osztják *sayal* 'szilánk, léc', vogul *sajlə* 'szálka, hegyes karó', ?? m. *šál* (UEW 460, SSA 3: 148). E szócsalád magyar tagja vitatott eredetű (ld. MSzFE 3: 563).
203. (Paas2, MdChr, MRS, Rav., F2/M, ERV, MRV, MdWb/E,M) *salma*, (ERS) *salmat* plur. 'galuska; ételfajta' < tatár *salma* 'nudli, szaggatott tészta' (Paasonen 1897: 45); vö. csuv. (Jegorov) *salma* 'kis tészta darabok', or. nyj. (Dal 4: 132) *салма* 'ua.' (< tat.; Vasmer 2: 572). Ma az erza nyelvjárásokban a 'galuska' fogalomra leginkább a *ćomara(t)*, a *galuška(t)* és a *kl'ocka(t)* szavakat használják (a szójegyzékben csak az első szerepel, ld. 222.; a másik kettő orosz jövevényszó, az utóbbira vö. Vasmer 1: 569 *клеука* ['gombóc']).
204. E (Wied., B1, Ucs. 39, ERS, Rav., ERV, MdWb) *šango*, (F3) *šanga*; M (Ahlq.: B1) *čanga*, (B1: Reg.) *caŋga*, (Ucs. 39, MRS, JJ, MRV) *čanga*, *šanga*, (MdWb) *šangã* 'szénarakó vasvilla' ? < FV *čaŋka 'kampó', vö. ? észt *tsank* 'ua.', ? fi. *sanka* 'fogantyú' ? < indoeurópai **kanku-*, *kanko (SSA 3: 154, UEW 2: 611; vö. még: MdKons 130). Az iráriból való származtatása (ÁKE 565) jelentéstani, a tat. (mis.) *sinek*, *senek* '(vas) villa' átvétele (Muhamedova, Etnogenez 1965: 186, Szerebrennyikov uo. 255, 256) pedig hangtani nehézségek miatt nem fogadható el.
205. (Szm. 44) *sandäms*, (ERS, MRS) *sandems*, (ERV, MdWb/E) *sand'ams*, (MRV) *sand'ems*, (MdWb/M) *sañd'ams* '(erdőt) irt, ritkít; (szántással) tisztít; földből kiás' < FV **sante-* '(le)vág; irt', vö. lapp *suod'dâ* 'felszel <húst, halat>, gyorsan és ügyesen megnyúz; erdőt tisztít'. A FV korban az alapjelentés 'vág; irt' lehetett (UEW 2: 751). A cser. *šüdeš* 'erdőt irt; földet forgat, földből kiás' szóval (vö. Versinyin 394) e szócsaládnak súlyos hangtani nehézségei vannak. A mai erza nyelvjárásokban a 'kiás' fogalomra még a *ćuvoms*, a *mujems*, a *targams* (l. 264.) és *tarkšems* származéka is használatos (MESz 421–422).
206. (MdChr/E,M, MdWb/E,M, ERV, MRV) *saban* 'kétkerékű faeke'; vö. E (Jev. 133) *saban olgo* 'a faeke rúdja' < tat. *saban* 'ua.' (Paasonen 1897: 46); vö. oszm. *saban*, or. *сабан*: 'ua.' (or. < tat.; Vasmer 2: 565). Az 'eke' négy alakban él ma az erzában: : *keřet'* (59.), *plug* (170.), *soka* (219.) és a *saban* (MESz 159); ezekről az alakokról majd a kifejtő részben szó fog esni. Megjegyzendő, hogy az erzában csak a fenti összetételben őrződött meg az *olgo* szó 'rúd' jelentésben (vö. Feoktyiszto 1960: 72; ld. még: 139.).

207. (MRS, ERV) *saraj* 'csűr <gazdasági eszközöknek>' < or. *capaü* 'ua.' . Az oroszban törökségi jövevényszó (vö. Vasmer 2: 579). A lexéma az erza *kav* (55.), *latalks*, *lato* (100.), *utomo* (288.) szinonimája (ld. MESz 131).
208. E (Jev., MdWb) *zastup*, M (MdWb) *zastâp* 'ásó <kovácsolt vasból>' < or. *заступ* 'ásó' .
209. (Ahlq., Wied., B3, Ucs. 46/E, ERS, MRS, Rav., ERV, MRV, MdWb/E, M) *sad* 'gyümölcsös- / zöldségeskert'; vö. E (ERS, Rav.) *sad pire* 'ua.' (md. *pire* ld. 166.) < or. *cad* kert'; vö. csuv. *sad* 'ua.' (< or.; az orosz szóra ld. Vasmer 2: 567). A magyar jelentésnek megfelelő szerkezetek a mordvinban is vannak, ld. például E (MESz 404) *umar'pire* '(gyümölcsös)kert', *emežbire* '(zöldséges)kert'.
210. E (Wied., Rav.) *sekla*, (Falk: F2: 34) *sikla*, (MdWb) *šekla*, *šokla*; M (JJ) *šokla*, *švokla*, (MdWb) *šekla* 'cékla, vörös répa (Beta vulgaris rubra)' < or. *свѣкла* 'ua.' .
211. E (ERS, MdWb, ERV) *sel'*; M (MdWb) *šel'* '(kézi fonással nyert) fonál'; E (ERS, ERV, MdW) *sel'ge*; M (MRS, MRV) *säl'ge*, (JJ) *säl'gä*, *säl'gä*, (MdWb) *säl'gä* 'fonálost, szál <például lené>'. Ismeretlen eredetű. Az eddigi szakirodalom nem meggyőző (UEW 1: 444, SSA 3: 229, Versinyin 398, 419).
212. E (MdWb) *šenakos*, (Wied.) *senakos* 'szénakaszálás'; vö. E (MESz 833) *tikše led'ems* 'szénát kaszál' < or. *сенокос* 'szénakaszálás' .
213. E (Wied.) *sennik*, (MdWb) *šeńika*, (Versinyin 399) *šeńeka*, M (MdWb) *šeňak*, (Versinyin i.h.) *šeňek* 'szénapajta, csűr' < or. nyj. *сенник* 'ua.' (SzRGMd 5: 40, vö. 216.). Jelentésanilag még vö. például 207. (ld. MESz 131, 726 is).
214. E (Wied.) *сечка* 'szecska'; vö. E (Wied. 125) *sečkat kersems* plur. 'szecskát vág' (md. *keřems* ld. 59.; a md. -s- gyakorító képzőről ld. Lehtisalo 1936: 220, Gramm. 1980: 118, Mészáros 1999: 52–58) < or. *сечка* 'vágás; szecska' .
215. M (MRS, MRV) *sävoms* 'elvesz, elragad; learat, begyűjt <termést>; stb.'; vö. M (MRS) *sävoms urožaj* 'begyűjti a termést' (md. *urožaj* 'termés' < or.); M (JJ) *sävōms joža* '(gabona) éled' (tkp. 'érzést vesz'; md. *joža* 'érzés; tudat') < FP (? U) **saye-* 'jön, megérkezik, elér', vö. fi. *saa-* 'megkap, elnyer, hoz stb.', ? lp. *sákke-* 'vesz, elkap; megszül, nemz', cser. *šo-*, *šu-* 'kap, megjön stb.', zr. *su-* 'találkozik, meglep, elér stb.', ? jur. *täewä-* 'megérkezik, elér stb.', kam. *tu-* 'célhoz ér, megérkezik' (UEW 429, vö. SSA 3: 137). A szó jelentésfejlődés útján lett szaknyelvivé, vö. md. M *sävoms* 'elvesz, elragad'. A 'vesz' > 'begyűjt <ter-

- mést> jelentésváltozás orosz hatással magyarázható, vö. or. *брать, взять* 'fog, vesz', nyj. 'szed <gombát, bogyót>'. Az erzában a 'begyűjt' jelentésű lexéma általában vagy *pur-nams*, illetve származéka, a *pur-nakšnoms* (ld. 193.), vagy pedig az *uradams* (285.) (MESz 68).
216. E (Wied.) *sinća* 'szénapajta, csűr' < or. nyj. *синца 'ua.' (vö. 213.). A ritka alakot a *-ca* szóvég orosz eredetűnek sejteti.
217. E (MdChr, Rav., MdWb) *škirda*, (ERS, ERV, MRV) *skirda*; M (MRS) *skirda*, (MdWb) *škirdä* 'asztag, kazal' < or. *скупд, скупда* 'ua.'. Szinonimái a *kapa* (41.), a *kopoña* (73.), a *stoga* (229.), a *štēme* (256.), valamint az *odoñija* (MESz 46, 386).
218. E (Wied.) *smorodina* 'ribizli (Ríbea)'; vö. E (MdWb) *smorodinka* 'ribizlibokor' < or. *смородина* 'ribizli'. Paasonen nyelvjárási szava alkalmasint az or. nyj. *смородинка* 'ribizlibokor' átvétele (így említi a szótár is), és nem mordvin származékszó.
219. (Wied., B1, B2: Reg., Ucs. 33/E, 34/M, Szm. 44, MdChr, ERS, MRSI, Rav., JJ, F3, ERV, MRV, MdWb/E,M) *soka*, (Ahlq.: B1, B2) *soka* 'faeke'; vö. M (JJ) *soka ki* 'barázda' (tkp. 'eke-út'; md. *ki* 'út'); E (Ucs. 33, ERS) *soka kšni* 'ekevas; сошник' (md. *kšni* ld. 66.); (F3) *soka penč* 'ekevas; полица' (tkp. 'eke-kanál'; md. *penč* 'kanál'); M (F3) *soka pil'ge, soka prä* 'a faeke gerendelye' (tkp. 'eke-láb', ill. 'eke-fő'; md. *pil'ge* 'láb', md. M *prä* l. 182.); M. (JJ) *soka šura* 'ekeszarv', (F3) *soka čura* 'ekevas; сошник' (tkp. 'ekeszarv'; md. *šura, čura* 'szarv'). (Ahlq.: B1, Wied.: B1, B2, Ucs. 21/E, 22/M, MdChr, ERS, MRSI, Rav., JJ) *sokams* 'szánt'; vö. M (JJ) *jošmāñ-jošmāñ sokaf* 'rosszul szántott (föld)' (md. M *jošma* 'mezsgye <két szántóföld között>, szántatlanul maradt rész a barázdák között'; a md. M *-f* participiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 348); M (JJ) *loṷ alu sokšəms* 'őszi szántást végez' (tkp. 'hó alá szántogat'; md. M *loṷ* 'hó', *alu* 'alá; le'; a md. *-s-* gyakorító ige-képzőről ld. Lehtisalo 1936: 220, Gramm. 1980: 118, Mészáros 1999: 52–58); E (ERS) *odov sokams*, M (MRSI) *odu sokams* 'újra szánt; felszánt' (md. E *odov*, M *odu* 'ismét, újból'); *sokaks moda* ld. *moda* (125.), *sokams-uradams* ld. *uradams* (285.), *sokams-uradams modat* ld. *moda* (125.).
- E (Wied., ERS) *sokamo*; M (MRSI, F3) *sokama* 'szántás; szántó' (a md. E *-mo*, M *-ma* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben), vö. E (ERS) *lov alov sokamo*, M (MRSI) *lov alu sokama* 'őszi szántás' (tkp. 'hó alá szántás'; md. E *alov* 'alá; le', ld. még fentebb *loṷ alu sokšəms*); E (ERS) *tundoñ sokamo*, M (MRSI) *tundañ sokama(š)* 'tavaszi szántás' (md. E *tundo*, M *tunda* 'tavasz'; E (Rav.) *sokamo lanjo* 'a szántás ide-

je' (md. *lanġo* ld. 138.); E (ERS) *sokamo-videma* 'földművelés, gabona-termesztés' (tkp. 'szántás-vetés'; md. *videma* ld. 299.).

E (Ucs. 10) *sokica*, (ERS, Rav.) *sokića*; M (Ahlq., MRSI, JJ) *sokaj* 'szántóvető, földműves' (a md. E *-ića* képzőről ld. a 167. szócikket, a M *-j* nomen agentis képzőről ld. Lehtisalo 1936: 63, 208); M (MRSI) *sokaj lomań* 'ua.' (tkp. 'szántó ember'; md. *lomań* 'ember'; vö. E (ERS) *sokića-vidića*, M (JJ) *sokaj-vidi* 'ua.' (md. *vidića*, *vidi* ld. 299.; a mordvin alakkal szerkezetileg megegyezik a m. *szántóvető*); M (JJ) *sokaj-inzaj* 'ua.' (tkp. 'szántó-boronáló'; md. M *inzaj* ld. 19.).

< or. *coxa* 'faeke'; vö. tat. *suka*, csuv. *suxa*: 'ua.' (< or.; Radl. 4: 752, Jegorov). Räsänen (1920: 210) felteszi a török közvetítés lehetőségét (az orosz szó eredetéről ld. Vasmer 2: 703). Az erza-mordvinban a különböző eketípusokra e szó mellett még a *keřet'* (ld. 59.), a *plug* (ld. 170.) és a *saban* (ld. 206.) ismeretes (MESz 159). Az erzában a 'szánt' jelentésre *sokams* mellett a *sokams-izams* igepár is jelentkezik (MESz 820); vö. még: 220.

220. (Szm. 44, ERS, Rav., ERS) *sokařams*, (B3, EMSI, MRSI) *sokořams* 'turkál; szánt'; vö. E (Sz.) *sokor(ams)* 'felturkál <például a rétet a mala-cok>', (MdWb) *sokořams* 'vájkal, kotorászik'. Származékszó: az E *sokardams*, *sokordams* 'túr egyet, váj egyet' gyakorító képzős fejleménye (vö. MdWb 2008–2009; a képzőre ld. Gramm. 1980: 117, Mészáros 1999: 100–112, Keresztes 1990: 50). Az alapszó feltehetőleg onomatopoeitikus szóelem (Versinyin 408). Szavunk a fi. *sokertaa* 'összekever; feltúr' igével is csak a hangutánzás síkján függhet össze (vö. SKES 1969: 1061, *sokertaa*²). Megjegyzem, hogy a *sokařams* hangalakja alapján végső soron a md. *sokams* (ld. 219.) származékának is magyarázható (a md. *-r-* deverbális verbumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 187).
221. M (MdWb) *solad*, (Ahlq.: B2) *solat*, (MRV) *solod*; E (Wied., ERS, Rav., ERV, MdWb) *solod* 'maláta' < or. *colod* 'ua.'; vö. csuv. *salat* 'ua.' (< or.; Jegorov).
222. (ERS, ERV, MRV, Wied., MdWb/E,M) *ćomara* 'húsos derelye <rozslisztből>; galuska' < tat. (mis.) *comar* 'ua.' (Paasonen 1897: 48). A *ćomara* és *ćomarar* plur. 'galuska' mellett jelentkezik (MESz 277) az E *galuška*, *galuškatar* plur. 'ua.' is (< or.).
223. E (Wied., B3, MdChr, ERS, Rav., ERV, MRV, MdWb) *źorna*; M (B2: Reg., JJ, WdWb) *śorna*; (MRSI., JJ) *źorna* 'vetőmag'; vö. E (B3) *źornijams* 'magszemet kap' [!] (a md. *-ja-* denominális verbumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 69, Gramm. 1980: 116–117, Mészáros 1999: 161–162, Maticsák 2016: 3301), *kańt' źorna* stb. ld. *kańt* (40.) < or. *зерно*, *зёрна*

- plur. 'vetőmag'. E jelentésben mordvin eredetű a *vid'me* (ld. 299.) és származékai, a *vid'meks*, *vid'mekst* plur. is (MESz 960).
224. E (ERV) *zorad*, (MdWb) *zorat*, (F4: 57, vö. NyK 71: 190) *zorod*; M (Jev.) *zorad*, (MdWb) *sorat* 'asztag, kéve <hosszúkás, nem kör alakú>' < or. nyj. (Dal 1: 628) *запод*, (Dal 1: 717) *зопод* 'ua.'. Manapság az erza asztagok általában *kapa* (41.), *kopoña* (73.), *odoñija* (143.) vagy *skirda* (217.) alakban jelennek meg (MESz 46).
225. E (Wied.) *sošnik*, (Rav.) *sošnika*, (MdWb) *sošnika*, (Wied.158) *šošnik*; M (JJ) *sošnak*, *sašnik*, (MRSI) *sošnik*, (MdWb) *sošnik*, (MSV) *sošnika* 'ekevas' < or. *сошник* 'ua.'. A mordvin szó végi *-a*-ra ld. a 10. szócikket.
226. E (Wied.: B1, ERS, Rav., ERV, MdWb) *ćotmar* 'cséphadaró; dorong'; vö. M (MRS, MRV, MdWb) *ćotmar*, (Paas2) *čokmar* 'dorong' < tat. (mis.) *cokmar* 'dorong, bunkó'; vö. tat. (Kaz.) *čukmar*, *čumar*, csuv. *čokmar* 'ua.'. A mordvinban hiányzó *-km-* mássalhangzó-kapcsolatot a mordvin *-kt-*vel helyettesítette (Paasonen 1897: 10, 12, 52). A művelődéstörténeti tények szerint a cséphadarót a mordvinok a tatároktól kölcsönözték, ezért az erza szó aligha belső jelentésfejlődés eredménye.
227. E (B1) *sodoms*; M (B1: Reg., MRS, JJ, ERS) *sotoms*, (Ucs. 39) *sotōms*, (Ahlq.: B1) *sodoms*; M (MRV) *sotoms* 'megköt; kévét köt'; vö. E (MdWb) *sodoms*, M (MdWb) *sotōms* 'megköt'; *pulfošsotoma karks* (ld. *karks*, 46.); M (B1, MRS) *sotks* 'kötélék; kötözés' (a md. *-ks* deverbális nomenképzőről ld. Gramm. 1980: 104–105, Cigankin 1981: 35–40). E (MESz 414) *pult šulmšems*, M (JJ) *sotoms pulfaks* 'kévébe köt' (*šulmšems* ld. 232; a moksa alak tkp. 'kévévé köt'). Jelentésfejlődés útján szaknyelvvé vált szó, vö. md. *sodoms* stb. 'megköt'.
228. M (MRS, MRV) *sodu prä tiše*, (MRS) *soduka prä* dem. 'üszög <gabonabetegség>' (tkp. 'kormos fejű gabona', ill. 'kormoska fej'). Tatárból fordított tükörszó, vö. tat. *korimbaš* 'ua.' (tat. *korim* 'korom', tat. *baš* 'fej'). Összetétel: md. M *sodu* 'kormos' (a md. M *-Ø* denominális melléknévképzőről ld. Lehtisalo 1936: 245) + md. M *prä* (ld. 182.) + md. M *tiše* (ld. 269.). Óvó (tabu) kifejezés. – A md. M *sodu* alapszava, a md. *sod* 'korom' balti jövevényszó, vö. litván *sódis* 'ua.' (Kalima 1936: 191).
229. E (Wied., ERS, Rav., ERS, MdWb) *stoga* 'boglya, asztag'; vö. *stogas kajams* stb. (ld. 34.) < or. *cmoz* 'ua.'. E jelentésben napjainkban az erzában a következő szavak használatosak: *kapa* (41.), *kopaña*, *kopoña* (73.), *odoñija* (143.), *olgomar* (tkp. 'szalmahalom'; nincs jegyzékemben), *skirda* (217.), *štēme* (256.), *tikšemar* (tkp. 'szénahalom'; nincs jegyzékemben) (MESz 94, 46).

230. E (B3, Paas2, ERS, Rav., F3, ERV, MdWb) *šukoro*, (Sz.) *šukor* 'kenyér; lepény'; M (Ahlq.) *cukjr*, (MdWb) *tšukâr*, (MRS, F3, MRV) *ćukor* 'töltelék nélküli pirog <köleslisztből>' < csuv. *šukkur*, *šugur* 'kenyér' (Paasonen 1897: 50, 7; vö. Jegorov 1964, *šäkär* címszó, Sejanova 1965: 172, 174). Versinyin szerint (422) – tévesen – a csuvas a mordvinból kölcsönözte, és a mordvin lexéma orosz jövevényszó, vö. or. *кокопа* 'lepény', amely egyébként a finnsegi nyelvekből került az oroszba (Vasmer 1: 594, SSA 1: 281).
231. E (Wied.) *suleme* 'gabonarosta'; vö. E (Wied.) *sulevkst* plur. 'korpa'. Származékszó, vö. E (Wied.) *sulems* 'szital, rostál' (a md. E *-me* nomenképzőről ld. Maticsák 2014a, a *-vks* deverbális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 252). Az ige ismeretlen eredetű.
232. (ERS, ERV, MdWb/E,M) *šulmams* 'megköt; kévét köt'; vö. M (MRS) *šulmams* 'megköt'; E (ERS) *pult šulmams* 'kévét köt' (md. E *pult* ld. 188.) < FU, vö. fi. *solmia* 'megköt', lp. *čuol'bmâ* 'csomó', m. *csomó* (UEW 1: 38, SSA 3: 196–197). A címszó és az E (MdWb) *šulma* 'csomó' egyaránt alapszó. A lexéma jelentésfejlődés útján vált szaknyelvivé, vö. md. E (Ucs. 39, MdChr) *šulmams* 'megköt' (tkp. 'csomóz'). A '(meg)köt' jelentésben élő további mai erza szavak: *kodams*, *povod'ems*, *sodoms* és *šulmšems* (ld. MESz 487).
233. E (Ucs. 21, Szm. 43, MdChr, ERS, F3, ERV, MdWb) *suro*; M (Witsen: F1, Ahlq., B1, Ucs. 21, Szm. 48, MdChr, MRS, F3, MRV) *sura*, (MdWb) *sură* 'köles (*Panicum*)'; vö. E (F3) *suro jam*, M (F3) *sura jam* 'köleskása' (md. *jam* ld. 25.); M (F3) *sura počft* plur. 'kölesliszt' (md. M *počft* ld. 181.); E (F3) *suroň tov* 'ua.' (md. *tov* ld. 274.); M (JJ) *surôň uma* 'kölesföld' (md. *uma* ld. 282.). Bizonytalan eredetű. 1. < FP *sor3, vö. vtj. *zjr*, *zgr* 'gabonarozsnok (*Bromus secalinus*)', zr. *zgr* 'zab (*Avena*)' (vö. Toivonen 1928: 233, UEW 2: 766). 2. < ? balti (vagy talán FV, vö. fi. *sora* 'kavics'), vö. litván *sóra* 'köles' (vö. Szmirnov 1895: 48, Paasonen 1953: 131, Feoktyisztov 1965: 68, MdKons 149, SSA 3: 201, *sora* alatt). A második magyarázat nehézsége, hogy a kölcsönzés fordított irányú is lehetett. Kalima megállapítása szerint a mordvin lehetett az átadó nyelv (részletesebben: Kalima 1936: 191, 192; ld. még: Toivonen 1928: 233, jegyzet). Mindkét magyarázatot közli Versinyin szótára (416). Az erzában másik alakja a *jamks* (25.), és létezik még a – a fentebb már többé-kevésbé szerepelt – *surojamks* szószaporító összetételben is (MESz 480).
234. E (Wied., B1, Szm. 43, Paas1, MdChr, ERS, Rav., ERV, MdWb) *šuro*, (Ucs. 20) *šurot* plur.; M (Ahlq., B1, Szm. 43, 48, Paas1, MdChr, MRS,

JJ, MRV) *šora*, (Ucs. 21) *šorât* plur., (Szm. 48) *šura*, (MdWb) *šurã* 'vetőmag; lábon álló gabona <a gabonafélék általános elnevezése>'; vö. *jaravoj šorot* (ld. 27.); E (Sz.) *joraž šuro* 'elvetett gabona' (tkp. 'előkészített gabona'; md. E *jorams* 'előkészít', a md. -ž particípiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 198, Gramm. 1980: 353, Keresztes 1990: 68, 2011: 93–94); *kanšoro* (ld. 40.); *kedi šorot* (ld. 60.); M (MRS) *pereň šorot* plur. 'konyhakerti vetemény' (md. M *pere* ld. 166.); M (JJ) *soru šora* 'gazos gabona' (md. M *soru* 'gazos'); M (JJ) *šorât karmoča* (vagy *galmočã*) 'gabonafélék' (a md. M *karmoča* stb. közbevetett szó; erről ld. még: MRV 221); *šuro pire* (ld. 166.); M (Lepehin: F2: 28) *čačežora*, (MRS) *šačžora* 'növekvő gabona' (tkp. 'születő gabona'; md. M *šačoms* 'születik'); *tovu šora* (ld. 274.), *uradams šuro* (ld. 285.), *vidme šuro* (ld. 299.). E (Ucs. 38) *šuro prá*, (B1) *šora prá*; M (B1: Reg., Ucs. 39) *šora prá*, (A: B1) *šora prea* 'kalász' (tkp. 'mag-fő'; md. *prã* stb. ld. 182.). E (ERS) *šuroň čačoma* 'termés' (tkp. 'megszületés'; md. E *čačoma* 'születés').

M (MRS) *šoroň videma tev* 'földművelés, gabonatermesztés' (tkp. 'magvető-munka'; md. *videma* ld. 299., md. *tev* 'dolog, munka').

E (Ucs. 10) *šuroň vidica*, (ERS) *šuroň vidiča*; M (MRS) *šara vidi*, (Ucs. 10) *šorôň vidi* 'magvető, paraszt' (a mordvin szóval szerkezetileg megegyezik a m. *magvető*; md. *vidiča* stb. ld. 299.).

Vitatott eredetű a finn-volgai korból. 1. < FV *šora 'gabona', vö. ? fi. *sora* 'durva homok, kavicsos föld' (onomatopoétikus eredete is lehetséges), ? cser. *šürö* 'leves', *šuraš* 'kása, dara' (UEW 2: 776; vö. SSA 3: 201, MdKons 150). 2. < FV *šure 'kása, dara', vö. ? fi. *suuri* 'nagy', *suurima*, *suurimo* 'dara, gríz' (germán jövevényszó is lehet), ? cser. *šürö*, *šuraš* (ld. fentebb). Jelentéstanilag ld. német *Grieß* 'dara' ~ or. *κρυνα* 'ua.' (UEW 2: 779, vö. SSA 3: 224–225). Szavunk balti jövevényszóként való magyarázata (Vasmer 2: 443 [*npoco* alatt] és 1: 454–455 [*зерно* alatt], Gorgyejev 1967: 183) kevésbé meggyőző. A 'vetőmag' jelentésben ma ez erzában a *vidme* (299.), illetőleg származéka, a *vidmek* vagy *vidmekst* plur. használatos (MESz 960).

235. (ERV, MdWb/E) *sušik*, (ERS, MRS) *susek*, (MRV) *sušek*, (JJ) *sušek*, *šušak* 'gabonás láda; tárolórekesz' < or. *cycek* 'ua.'. A mordvin némely nyelvjárásában vagy az or. *сушумь* 'szárít' hatására, vagy elhasonulás útján *s* > *š* változás történt.

236. (Ahlq., Wied.: B1, B1/M, Szm. 44, Paas1, ERS, MRS, Rav., ERV, MdWb/ E) *šuva*, (JJ) *suu*, (Paas1) *siva*, (MdWb/M) *šava* 'toklász, kalászszálla, törek, pelyva' < FP *šuka 'pelyva, toklász', vö. ? fi. *suka* 'lóva-

- karó <szerszám>, ? lp. *čokko-* 'fésül; kefél; lovat vakar', cser. *šu* 'pelyva; héj', ? vtj. *šu: šukas* 'kvasz', zr. *šu* 'rozsa; gabona; vetés' (<ősiráni; UEW 2: 777–778, vö. SSA 3: 209, MdKons 152). Az adattárban szereplő szók *u ~ i* váltakozásáról ld. Ravila 1933: 101. A szó szinonimája a *juv* (ld. 33.).
237. E (ERS) *suvtnems*, (ERV, MdWb) *suvtnems*; M (MRS) *sifondems*, (MRV) *sifondems*, (MdWb) *šufāndāms* 'szítal <lisztet>'; E (MdChr, ERS, F3) *suvteme*, (ERV, MESz 847) *suvtēme*, (F3) *suftim*; M (Ahlq.) *siftēma*, *seftim*, (MdChr) *siftəm*, *šuftəm*, (F3) *suftim*; (MRS, F3) *siftem* 'szita'; E (MESz 847) *počt suftnems* 'lisztet szítal'; M (Jev. 126) *suvtlevkst*, *suvtem alkst* plur. 'szítalási hulladék' (md. *alks* ld. 156.; a md. E [!] -vks deverbális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 252); vö még: *lokšteme* (ld. 109.) < U **sokta-* 'megkever', vö. cser. *šakta-* 'szítal', szlk. *tuakta-* 'megkever' (UEW 1: 446, vö. MdKons 152, Versinyin 413). A szó szaknyelvi jelentését nem bizonyítja az E *pecerdems*, *počerdems* és *rištēms* 'szítal' (MESz 847).
238. M (JJ: 158) *šuvāldāms* 'babrál; felszántja a földet'. Származékszó, a md. M (JJ) *šulāms*, *šuvālāms* 'kotor, piszkál; <tyúk> kapirgál' fejleménye (vö. MdWb 2074; a md. M -*dā-* deverbális verbumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 297, Gramm. 1980: 117). Az alapszó *šuv-* abszolút töve hangutánzónak látszik (vö. Versinyin 413).
239. E (MdWb) *suvtnēvkst* plur.; M (Ahlq.) *sviŋkst* plur., (MRS) *sifonkst* plur., (MdWb) *šifonkst* plur. 'korpa'. Származékszó, a md. E (MdWb) *suvtēms* 'szítal' fejleménye (vö. MdWb 2076–2077; vö. még 237.). A M *sviŋkst* alakra az or. *свинья* 'disznó' szó is hathatott; ez a lexéma *sviŋ-* tövének md. -*ks* denominális nomenképzővel ellátott alakja (ld. Gramm. 1980: 104–105, Cigankin 1981: 35–40, Maticsák 2016: 3293).

Š (Č, Ž)

240. E (Wied., ERS, ERV, MdWb) *čalgams* 'tapos, tipor; tilol; stb.', M (MdWb) *šalgāms* 'tilol <lent>'; E (ERS) *čalgamot* plur. 'lentiloló <gép>' (a md. -*mo* deverbális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 96–97, Maticsák 2014a). Ismeretlen eredetű. Versinyin (485, *чалгавкс* alatt) is lényegében ennek tekinti. Onomatopoeitikus magyarázata megvizsgálandó. A lexéma jelentésfejlődés útján vált szaknyelvivé, vö. md. E *čalgams* 'tapos, tipor'.
241. E (Wied., B2, ERS, ERV, MdWb) *čapaks*; M (Ahlq.: B2, B2: Reg., MRS, MRV, MdWb) *šapaks*, (B2) *šapavks* 'kovász; tészta; pép'; E

- (Wied.) *čapado* 'kvasz <savanykás ital>' (a md. E *-do* denominális melléknévképzőről ld. Lehtisalo 1936: 272); M (MRS, JJ) *šapaftoms* 'megsavanyít <tésztát, káposztát>' (a md. M *-ft-* deverbális verbumképzőről ld. Gramm. 1962: 46–47), vö. E (ERS) *čapavtoms* 'megsavanyít', M (MRS) *šapaftoms korma* 'ua., silóz' (tkp. 'takarmányt savanyít'; md. *korma* ld. 75.); E (F4: 57) *čapavtoma*, (ERS) *čapavtma*; M (MRS) *šapaftoma* 'kovász; savanyítás' (a md. *-ma* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben), vö. M (MRS) *kormaň šapaftoma* 'savanyítás, silózás' (tkp. 'a takarmány savanyítása'); E (Wied.) *čapolto*: *kši* (vagy *kše*, ld. Wied.: 162) *čapolto* 'kovász' (tkp. 'kenyér-savanyítás'; md. *kši* stb. ld. 92., md. E *čapolto* 'savanyítás'; E (Wied.) *čapaskavto* 'ua.' (< md. E *čapaskavtoms* 'savanyít'; a md. *-mo* deverbális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 96–97, Maticsák 2014a. Származékszó, vö. md. E *čapa*, M *šapa* 'savanyú, keserű' (a md. *-ks* denominális nomenképzőről ld. Gramm. 1980: 104–105, Cigankin 1981: 35–40, Maticsák 2016: 3293). Az alapszó eredeti lexéma: FV, ? FU *čaw3 vagy *čapa 'savanyú; megsavanyodik', vö. ? fi. *hapan* 'savanyú', ? cser. *šapē* 'ua.', osztj. *čę* 'megsavanyodik', vog. *sāw* 'ua.', m. *savanyú*, *savó* (UEW 1: 54, vö. SSA 1: 140). Jelentését tekintve ide tartozik az E *lapša*, *lapšat* plur. 'tészta' és a *kaša* (ld. 52.), *kušlat* (ld. 97.), *pasta* és a *pjuře*: 'pép' (MESz 734).
242. M (MRS) *čavkaň kuftol* 'réti borsó (*Lathyrus pratensis*)' (tkp. 'csóka-hüvely'); E (Rav.) *čaukaň brá*, (ERV) *čavkaňbrá*, (MdWb) *čavkaň prá*, (F3) *čavkaň prá tikše*; M (JJ) *čauva* (vagy *čaukaň*) *prā (tiše)*, (MRS) *čavkaň prā tiše* 'lóhere (*Trifolium*)' (tkp. 'csókafő(-fű)'); E (Ucs. 21) *čavkaň pulo* 'ua.' (tkp. 'csókafarok'). Törökből (valószínűleg csuvasból) fordított tükörszó, vö. csuv. *čavka puš* 'lóhere (*Trifolium*)' (tkp. 'csókafő'; csuv. *čavka* 'csóka', csuv. *puš* 'fej'), *čavka kurākē* 'ua.' (tkp. 'csóka-fű'; csuv. *kurāk* 'fű'). Az összetételek előtagja, a md. *čavka* 'csóka' tatár eredetű szó (Paasonen 1897: 51, 10) Az utótagok elemei: md. *kuftol* (ld. 45.), md. *prá* (ld. 182.), md. *tikše* (ld. 269.), valamint md. *pulo* 'farok'. (Ld. még 69., 292.)
243. E (Szm. 44, ERS, ERV, MdWb) *čeke*; M (MdWb) *šākā* 'cséphadaró; (fonal)csévélő'; vö. E (Rav., ERV) *čeke* 'motolla'. Ismeretlen eredetű. Hangalakja alapján alighanem török jövevényszó. Versinyin szótárának nem címszava.
244. E (Wied.) *česnok*, (MdWb) *časnok*, *čosnok*; M (MRS, MRV) *česnok* 'fokhagyma (*Allium sativum*)' < or. *чеснок* 'ua.' (ősi szláv szó; Vasmer

- 3: 330). Az erzában ma inkább *pejčurka* és *pejňečurka* alakban él (MESz 263; md. E *pej*, *pejňe* dem. 'fog').
245. M [!] (Jev. 187) *ševlazoma* 'kaszakés'. Bizonytalan eredetű, talán származékszó: egy számunkra ismeretlen **ševlazo-* ige fejleménye (a md. *-ma* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben). Egyik mordvin kollégám tévesen a M (helyesebben E) *šev* 'aprófa; világítófáklya' és a *lazoma* 'tárgy, amivel vágni lehet; tűzifa' (< *lazoms* 'vág, hasít') összetételének véli. Vö. E (MdKons 156) *čev* 'forgács, fadarab'.
246. E (Wied.) *čiava livtima* 'napraforgó (*Helianthus annuus*)' (tkp. 'a napanya kijövedele'); vö. E (ERS) *či lisema* 'napkelte' (tkp. 'a nap kijövedele'; md. *lisema* 'kijövetel'). Összetett szó: md. *či* (ld. 248.) + md. *ava* (ld. 9.) + md. E *livtima* 'kijövetel' (< md. E *livtims*, *livtims* 'kihoz, kivisz; kijön'; a md. *-ma* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben). Szavunk esetleg tükörszó is lehet. Ld. még 248., 249. Egy mordvin illetőségű kutató a lexémát, szerintem helytelenül, így elemzi: *či* + *-(a)va* prolatívuszrag.
247. M (Ahlq.) *čilgä* 'barázda'. Ismeretlen eredetű (ld. a 243. címszóhoz tett megjegyzéseket). A szó az erzában *borozda* (177.) és *sormavks* (ennek eredeti jelentése [MdWb] 'rác' < md. E *sormams* 'ráncol, ráncba szed') (MESz 61). A címszóra vö. E (MdKons 141) *čilgä* 'szemölcs'.
248. E (Ucs. 24) *činčaramo*, (ERS, ERV) *činžaramo*, (MdWb) *činžaramo*, (F3) *činšarama*, *činšaroma*; M (MRS, F3, MRV) *šinžaroma*, *šinžari*, (MdWb) *šinžari*, (JJ) *šinžarma*, *šinžari* 'napraforgó (*Helianthus annuus*)' (tkp. 'nap-forgó'); vö. M (Ucs. 24) *šinšarâprä* 'ua.' (tkp. 'napforgó-fej'; md. M *prä* ld. 182.). Törökből fordított tükörszó, vö. csuv. *čēvel-savranāš* 'ua.' (csuv. *čēvel* 'nap', csuv. *savranāš* 'forgó'). Ugyanez a cser. *kečawartem*, *kečawart* 'ua.' lexéma szerkezete is (Versinyin 492). Összetétel: md. E *či*, M *ši* 'nap' (< FU *kečä, vö. fi. *kehä* 'kör, kerület, környék; gyűrű, körvonal', cser. *kečä* 'nap', vtj. *kjč* 'kötőzsinór, szalag, hurok', zřj. *kjč* 'fülbevaló; hurok', osztj. *kōč* 'gyűrű; abroncs', vog. *kūš* 'abroncs', m. ? *kégy* 'versenypálya; egyfajta hossz mérték-egység', ? *kegyelet* 'szivárvány'; vö. UEW 1: 141–142; a md. *-ň* genitívuszrag) + md. E *čaramo* stb., M *šaroma* stb. 'forgó' (< md. E *čarams*, M *šaroms* 'forog, fordul', e szó problematikus eredetéről ld. Versinyin 487) (a md. *-mo*, *-ma* deverbális participiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 96–97, Maticsák 2014a). Ld. még 246., 249.
249. E (MdWb) *či-pas*, (ERV) *čipaz*, (Wied.) *čipaz tikše*; M (MdWb) *šibavas* 'napraforgó (*Helianthus annuus*)' (tkp. 'napisten', ill. 'napistenfü'). Összetétel: md. E *či*, M *ši* (ld. 248.) + md. E *pas*, *paz*, M *bavas*

- 'Isten' (< iráni; vö. FUV, Versinyin 323) + md. E *tikše* (ld. 269.). Szavunk esetleg tükörszó is lehet. Ld. még 246., 248.
250. (Lepelin: F2: 25/M, Ucs. 39/M, ERV, MdWb/E) *šiš*, (MdWb/M) *šiša* 'gabonaszárító pajta'; vö. M (Ucs. 39) *šiš jama* 'gabonátároló verem' (md. *jama* 'gödör, verem') ? < or. nyj. (Dal 4: 636) *uuuu* 'a legegyszerűbb fajta gabonaszárító <csúcsos kunyhó>' (vö. Feoktyisztov 1963: 25, de: Novickaja – Fegyjanovics 1963: 102; ld. még az Orosz jövevény-szavak című fejezetet). Bizonytalanságot okoz e sokjelentésű szónak a törökségi adatokhoz (például sőr *šiš*, oszmán-török *šiš*: 'kelés, daganat') való viszonya (vö. Vasmer 3: 403).
251. E (Ucs. 20, ERS, ERV) *čičavka*, (B3) *čečevica*, (B2: Reg.) *čučuviča*, (Wied.: B2) *ciceča*; M (B2) *cacävica*, (JJ) *cäcävica*, *säcävica*, *čäčävič*, (Ucs. 21) *sävicä* 'lencse (*Lens culinaris*)' < or. *чечевица* 'ua.'. Egyes mordvin alakokban az or. *-uua* képzőt a md. *-ka* kicsinyítő képző (vö. Lehtisalo 1936: 364) helyettesíti.
252. E (Wied., ERS, ERV) *škams*, (MdWb) *čukams*; M (Ahlq.: B1, MRS, JJ) *čufams*, (MRV) *čufoms*, (JJ) *šufams*, (MdWb) *šukams* 'morzsol; mozsárban összetör <például gabonát>; elválasztja a pelyvát a gabonától'; vö. E (Sz.) *čukams* 'morzsol'. Bizonytalan eredetű. 1. Hangutánzó-hangfestő szó (vö. Versinyin 497). 2. FP, vö. fi. *hakata* 'vág, hasít; üt, ver', vtj. *šuk-kijni* 'ua.', zr. *tšukni* 'összeütözik; stb.' (vö. SSA 1: 130). Az iménti származtatást a lexéma feltételezhető jövevényeredete is megkérdőjelezi.
253. (ERS, Rav.) *žniva*, (ERV, MRV, MdWb/E,M) *žhiva* 'tarló; aratásidő' < or. *жнивьѣ, жниво* 'ua.'.
254. M (Ahlq., MRS) *šoräms*, (MRV) *šoräms* 'dagaszt, gyúr <tésztát>'. Ismeretlen eredetű. A cser. *šuraš* 'lök, lökdös' igével való kapcsolata (Versinyin 506) téves (ennek eredetére ld. EWTsch. 258). Ma gyakori alakjai a fogalomnak: *ičems* (20.), *puvams* és származékai, a *puvavtoms* és *puvšems* 'dagaszt', valamint a *massažirovams* és *šuvořams* 'gyúr' (MESz 132, 294).
255. E (Paas1, MdChr, ERS, Rav., F3, ERV, MdWb) *čovar*, (Wied.) *čovař*; M (Ahlq., Paas1, MdChr, MRS, JJ, F3, MRV, MdWb) *šovar* 'famozsár' < FV **šuma-re* '(fa)mozsár', vö. fi. *huhmar* 'mozsár', cser. *šuer* 'famozsár' (UEW 2: 789, SSA 1: 176). Az erzában az elterjedt *čovar* és *peřkel* (ld. 163.) mellett még a ritka *tombamka* is előfordul (MESz 653).
256. E (Szm. 44) *šteme*, (Wied.: B1, MdWb) *ščeme*; M (Ahlq.: B1) *kištim*, (B1: Reg.) *kštim*, (Ahlq.: B1) *kštim*, (MRV, MdWb) *kšřim*, (Ucs. 39) *kščima* 'boglya, kis szénarakás'. Ismeretlen eredetű. Versinyin szófejtő szótárában nem szerepel. A 'boglya' jelentésre a mai erza adatok: *kapa*

- (41.), *kopańa*, *odońija* (143.), *olgomar*, *š'teme* (256.) és *tikšemar* (MESz 94; *olgo* ld. 139., *tikše* ld. 269., *mar* 'halom, domb').
257. E (B1: Reg., Ucs. 22, ERV, MdWb) *šukštorov*, (ERS) *čukštorov*, (Rav.) *čukštorou*, (Wied.: B1) *šukštoru*; M (B1: Reg., MRS, F3, MRV) *šukštoru*, (MdWb) *šukštōru*, (Ahlq.: B1) *šukšteru* 'fekete ribizli (Ribes nigrum)'; M (MRS) *ponav šukštoru* 'egres (Ribes grossularia)' (tkp. 'szőrös ribizli'; md. M *ponav* 'hajas, szőrös'); vö. E (MESz 773) *jakš'te're šukštorov* 'vörös ribizli', *raužo šukštorov* 'fekete ribizli' (*jakš'te're* ld. 24., *raužo* 'fekete') ? < FV *č3kč3-t3r3, vö. ? fi. *siestar* 'fekete ribizli' (UEW 2: 615–616, SSA 3: 173–174).
258. E (Wied., B1, Ucs. 23, ERS, Rav., F3) *čurka*, (Müller: F2: 19) *čurku* [!]; M (Ahlq.: B1, B1: Reg., MRS, JJ, F3) *šurčkä*, (Ucs. 24) *šurčkä* 'vöröshagyma (Allium capa); (Müller) hagyma (Allium)'; M (Ucs. 24) *paksä šurčkä* 'fokhagyma (Allium sativum)' (tkp. 'mezei hagyma'; md. M *paksä* ld. 148.); E (ERS) *pejčurka*, *pejnečurka* dem. 'ua.' (tkp. 'fokhagyma'; md. *pej* ld. 157.; a tárgyi hasonlóság mellett e rokonyelvi jelentéstanai analógia is azt bizonyítja, hogy a m. *fokhagyma* előtagja nem a *fok*, hanem a *fog* főnév lehet (a TESz alighanem tévedett); E (Ucs. 24) *penge čurka*, (Müller: F2: 14,19, F4: 77, vö. NyK 71: 189) *penge čurka* 'ua.' (tkp. 'hasáb-hagyma'; md. E *penge* 'hasábfa', de vö. E (Falk: F2: 33) 'fokhagyma (Allium sativum)' ? < tat. *čuxra; vö. csuv. *ixra* (~ *jixra*): 'ua.' (a csuvas *j*-nek a tatárban *č* felel meg). A mordvinban metatézis történhetett. A magyarázatot bizonytalanná teszi, hogy a csuv. *ixra* valószínűleg orosz jövevényszó (ld. Jegorov), és nincs kimutatható török rokonsága. Versinyin (498, 497, 509) szavunkat az E *čul'ma* 'fekete üröm' és a M *šurman*, *šur'ma* 'ua.' lexémákkal együtt az E *čermed'ems*, M *šärməd'ams* 'keserű íze van' ige családjába sorolja (vö. MdWb 242).
259. (Wied.: B1, B1: Reg./E, Ucs. 20/E, 21/M, Szm. 43,48, MdChr, ERS, MRS, F3: E, F4: 58/E, ERV, MRV, MdWb/E,M) *šuž*, (Ahlq., Wied.: B1, B1/M, Ucs. 21/M, Sz., MdChr, MRS, Rav., JJ, F3/M) *čuž*, (Falk: F2: 33/E) *šuš*, (Müller: F2: 19/E) *šuš* 'árpa (Hordeum)' < FP *čoše 'árpa', vö. cser. *šož* 'ua.', vtj. *čužjem* 'maláta', zr. *čuž* 'ua.' (UEW 2: 622). Egyes vélemények szerint (például Toivonen 1928: 233; Gorgyjejev 1967: 200) a szócsalád iráni eredetű.
260. M (Ucs. 39, MdChr, MRS, JJ, F3, MRV, MdWb) *šužär*, (JJ) *šužär*, (A: B1) *šužär*, (B1: Reg.) *šužärt* plur., (Szm. 44) *šužar* 'szalma'; vö. M (JJ) *šužär-puvârks* 'szalmaköteg' (< md. M *puvâr'ams* 'csavar; ujjait tördeli'; a md. *-ks* deverbális nomenképzőről ld. Gramm. 1980: 104–105, Cigan-kin 1981: 35–40, Maticsák 2016: 3293). ? < török, vö. haksz (kojbál)

- səzə̄r* 'szalma' (MdWb 2253). A szó török rokonsága megvizsgálandó. Szavunkat Versinyin (508) kérdőjelesen a *šuž* (ld. 259.) és a *šužgom* 'sarjú' lexémákkal köti össze. Az erzában *olgo* alakban jelentkezik (139.).
261. M (JJ, MdWb) *šužma*, (JJ) *šužmāfks* plur. 'csepű, szösz'; vö. M (JJ) *kalān šužme* 'halpikkely' (md. *kal* 'hal'). Származékszó, de alapszava vitatott. 1. Valószínűleg egy számunkra ismeretlen md. M **šuža-* (~ E **čuža-*) 'tör' származéka (vö. m. *tör* > *törek*; a md. M *-ma* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben). 2. Talán a md. *šuž* (ld. 259.) származéka, ha eredeti jelentése 'árpahulladék' volt (a md. M *-ma* denominális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 84). E szó nincs meg Versinyin etimológiai szótárában. Az erzában más szó (vö. MESz 119, 857): *močka* (vö. 124.), *močudalks* (vö. 124.) és *čalgaž muško* (tkp. 'letilolt kender'; vö. 240. + 127.) 'csepű, szösz'.

T, T' (D, D')

262. M (JJ) *takār* (vagy *takāra*) *toka* 'szérű' (tkp. 'sima / ledöngölt föld'). Összetétel (valójában jelzős szerkezet): md. M *takār(a)* 'sima, állatoktól letaposott <hely>' (< tat.; Paasonen 1897: 53) + md. M *toka* 'ütés; ledöngölt föld' (< or.).
263. (Falk: F2: 34/E, Wied., B2: Reg., ERS, MRS, Rav., JJ, ERV, MRV, MdWb/E,M) *tabak* 'dohány (Nicotiana)' < or. *maḅak* 'ua.'; vö. csuv. *tabak* 'ua.' (< or.; Jegorov). Szinonimái közül vö. az erza nyelvjárásban keletkezett *kuramopel'*, *puxad'emapel'* és *targamopel'* képződményeket (MESz 139).
264. (ERS, MRS, ERV, MRV, MdWb/E,M) *targams* '(ki)húz, ás, <földből> kiás; nyű <lent, kendert>'; vö. md. (MRS) *targams il'anaz* 'lent nyű' (md. M *il'anaz* ld. 108.); E (ERS) *targams modamar'* plur. 'burgonyát szed' (md. E *modamar'* ld. 283.) < or. nyj. *mopzamb* '(le)tép, tépdés, cibál; (ki)ránt, (ki)húz'. Jelentésfejlődés útján vált szaknyelvi szóvá, vö. md. *targams* (ki)húz'. Versinyin szavunkat onomatopoétikusnak tartja (431). A 'kiás' jelentésre további erza megfelelők: a *targams* -s gyakorító képzővel ellátott alakja (Mészáros 1999: 59–60), a *tarkšems*, valamint a *čuvoms*, *mujems* és a *sañd'ams* (MESz 421).
265. (Ahlq., Wied.: B1, B1/M, Ucs. 39/E,M, JJ, MdWb/E,M) *tarvas*, (Szm. 44, ERS, MRS, Rav., F3, ERV, MRV) *tarvaz* 'sarló'; vö. *tarvaz aržo* (ld. 5.); E (F3) *tarvazned'* 'a sarló nyele' (md. *ned'* 'nyél') < iráni: indo-iráni *dhargas vagy *darghas 'ua.'; vö. litván *dalgis*, *dalgė* 'kasza' stb. (FUV). Elképzelhető, hogy finnugor kori átvétel (Toivonen 1928: 230).

- Gorgyjejev a mordvin szót kapcsolatba hozta a cser. *tüređaš, tæređaš* 'vág; arat' szó feltehető *türe 'sarló' alapszavával (később a sarló csuvas hatásra *sarla, sorla* hangalakot nyert a cseremiszből; Gorgyjejev 1967: 200).
266. M (A: B1) *täl'aj* 'cséplő(munkás)' (a md. -j partícípiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 63); E (MdWb) *täl'ams*, M (MdWb) *täl'ams* 'csépel'; M (Ucs. 39, MRS, F3) *täl'ama*, (Ahlq.: B1) *täl'āma* 'cséphadaró'; (MRS) 'cséplés'; vö. M (Jev. 101) *tel'ama kacā* 'a cséphadaró nyele' (md. M *kacā* ld. 50.); M (F3) *tel'ama kšna, täl'ama šna* 'a cséphadaró szíja' (md. E *kšna*, M *šna* 'szíj'); M (MRS) *täl'ama mašina* (md. *mašina* 'gép'); M (Jev. 101) *tel'ama pařks*, (F3) *täl'ama pařks* 'a cséphadaró nyele' (md. M *pařks* 'nyél'); M (MRS) *täl'ama piņge* (vagy *laņga*) 'a cséplés ideje' (md. *piņge* 'idő', *laņga* ld. 138.); M (JJ) *täl'ama täpəc* 'cséphadaró' (md. M *täpəc* ld. 267.) ?? < FP, vö. zr. *tal'avni* '(el)tapos, lép' (KĚSK 278; ezzel szemben: UEW 791, SSA 3: 263, *tallata* címszó). Jelentéstani nehézségek. Versinyin (456) a szócsaládot hangutánzónak tekinti. Az erza nyelvjárásokban a 'csépel' fogalomra számos alak jelentkezik: *botams, čavoms, irvedems, kovoldams, lupcovams, nujems-pivsems, pivsems, tombams*, (>) *tomšems* (MESz 118–119).
267. M (F3) *tepec*, (MdWb) *tēpec*, (MRV) *tepec* 'a cséphadaró sulyka'; vö. *täl'ama täpəc* (ld. 266.), *dubec* (ld. 277.) < orosz vagy ? tatár, vö. óor. (Jegorov 237) *тяпеч* 'ua.'; ? tat. (mis.) (Muhamedova 1965: Etnogenez 186) *tepec* 'ua.'; vö. tat. (Paasonen) *täpäč*, csuv. *tīpač*: 'ua.' (< or.; Jegorov).
268. E (ERS, ERV) *tikla*; M (Ahlq.: B2, Ucs. 24, MRS) *tikla*, (MdWb) *tikla* 'tök (Cucurbita)' < or. nyj. *тыкла* 'ua.' (vö. or. *тыква* 'ua.'; Vasmer). Az erzában további szóalakok: *durakkujar* (vö. 94.) és *kabačok* (< or.) (MESz 901).
269. E (Wied., B1, MdChr, ERS) *tikše*, (MdChr, Rav.) *tikše*, (Ucs. 20) *tikšet* plur., (Müller: F2: 20) *tikša*; M (Ahlq., B1, Ucs. 21) *tiše*, (MdChr, MRS, JJ) *tiš*, (Ucs. 21) *tišät'* plur. 'fű; széna'; vö. *avoldavks tikše* (ld. 11.); E (Ucs. 21) *koške tikše* 'széna' (tkp. 'száraz fű'; md. *koške* 'száraz'); *lädəma tiše* stb. (ld. 107.); E (Ucs. 21) *načko tikše* 'fű' (tkp. 'nedves fű'; md. E *načko* 'nedves'); *tikše ledema mašina* stb. (ld. 107.); E (Wied. 140) *tikše pamorkst* plur., M (Ahlq.) *tiše pamirks* 'szénahulladék' (md. E *pamorks*, M *pamirks* 'morzsa; törmelék, hulladék'; *tikše purnams* (ld. 193.); M (Ahlq.) *tiše kapa* 'szénakazal' (md. M *kapa* ld. 41.); *čavkañ prä tiše* (ld. 242.); *čipaz tikše* (ld. 249.); *varakañ prá tikše* (ld. 292.); M (Ucs. 21) *värək tišä* 'fű' (tkp. 'nyers fű'; md. M *värək*

- 'nyers'); E (Wied.) *keřas tikše*, (ERS) *keřař tikše* 'lóhere (Trifolium)' (tkp. 'lép-fű'; md. E *keřas* 'lép; lépes méz') < FP *teškä vagy *tekšä 'valami kiálló: csúcs, szakáll, kalász, fű, növény, bokor', vö. ?? fi. *tāhkä* 'kalász', cser. *tāškä* 'bokor', vtj. *tuš* 'szakáll', zr. *toš* 'ua.' (UEW 2: 795, vö. SSA 3: 353). A mordvin nyelvjárásokban *tikše* előtagú összetételek (E *tikšelopa*, *tikšepulo*), illetőleg e szót tartalmazó jelzős szerkezetek is (E *košt'az tikše*), más alap- vagy származékszavak is (E *nar*, *luganar*) megjelennek a 'fű' és a 'széna' fogalomra (MESz 273, 833).
270. E (Wied., MRS, Rav., ERV, MdWb) *djńa*; M (MRS, MRV) *djńa*, (MdWb) *djń* 'sárgadinnye (Cucumis melo)' < or. *дыня* 'ua.'; vö. csuv. *djńa* 'ua.' (< or.).
271. E (Wied.: B1, Ucs. 38, Szm. 44, MdChr, ERS) *tinge*, (ERV) *t'inge*, (MdWb) *t'ingé*, (B1: Reg.) *tingä*; M (Ahlq., B1, Ucs. 38, MdChr) *tingä*, (MdWb) *t'ingä*, (Szm. 44, MRS, JJ) *tinge*, (MRV) *t'inge* 'cséplőszérű'; vö. M (Ucs. 38) *tingkijaks* 'ua.' (tkp. 'cséplő-padló'; md. *kijaks* 'padló'); M (Ucs. 38, JJ) *tingäląnga*, (MRS) *tingoląnga* 'ua.' (tkp. 'cséplőmező'; md. M *ląnga* ld. 138.); E (Ucs. 38, MdChr, ERS) *tinge pire* 'ua.' (md. E *pire* ld. 166.). Hangutánzó-hangfestő eredetű, vö. M (MRV) *dangad'ems* 'bever, beüt, megüt' (Versinyin 438). A tat. *tiŋ* 'sík, sima' szóból való származtatása (MdWb 2408) jelentéstanilag aligha állja meg a helyét.
272. (Wied., MRV/M, MRV) *tmin* 'kökény (Carum carvi)' < or. *тмин* 'ua.'.
273. (ERS, MRS, ERV, MRV) *tomat* 'paradicsom (Solanum lycopersicum)' < or. *момам* 'ua.'; vö. csuv. *tomat* 'ua.' (< or.).
274. E (B1: Reg., MdChr, ERS, ERV, MdWb) *tov*, (Szm. 44) *tovt* plur., (MdChr) *toj* 'liszt, (ERV) mag'; M (B1: Reg., MdChr, MRS, MRV, MdWb) *tov*, (JJ) *toŋ* 'vetőmag'; (MRV, MdWb) 'kása', (MRS) *toft* plur. 'griz, dara'; E (B1: Reg., Ucs. 20, Szm. 43, ERS, F3) *tozuro*, (Wied.: B1) *tojzuro*, (B3) *tovsuro*, (Fischer: F4: 88) *toŋsora*, (Müller: F2: 14,19 és F4: 77) *teŋzera*, (Falk: F2: 33) *toŋfiara* [!; íráshiba]; M (Witsen: F1) *tozero*, (B1: Reg., MRS) *tozer*, (JJ) *tozär*, *tozära*, (Ucs. 21) *tozer*, (A: B1) *tozir*, *tozir* 'búza (Triticum)', (MRS) *tovu sora* 'gabona' (tkp. 'lisztmag' vagy 'vetőmag'; md. *suro* stb., ld. 234.) (az összetételek erza alakjaiban részben zöngésülés, a moksákban pedig hangkiesés történt; vö. *tozer pulf* (ld. 188.); *videms tozer* (ld. 299.) < FV *tunja vagy (MdKons 170) *tuma 'mag', vö. fi. *tuma* 'mag; sejtmag'; cser. *toj* 'mag' (UEW 2: 800, SSA 3: 325). Szavunk 'vetőmag' jelentése a Volga-vidék rokon nyelveiben jelentkezik. Ez a jelentés az erzában ma első-

- sorban *vid'me* vagy ennek származéka, a *vid'meks* (ill. *vid'mekst* plur.) (MESz 960).
275. E (Wied.) *trepajams* 'lent tilol' < or. *mpenamb* 'ua.; kuszál, cibál; stb.'.
276. E (Wied.) *drot* 'dara'. Ismeretlen eredetű. Hangalakja alapján egy orosz nyelvjárási szó fejleménye lehet. Ugyanakkor megjegyzem, lényegében Lakó Györgynek igaza van, amikor így nyilatkozik: „Pusztán a hangalak alapján bajos egy szó eredetét meghatározni.” A szó belső keletkezésű változatai: E *jamks*, *jažavkst* plur. és *ečke* (vagy *ečkeste*) *jažavtož tovt* plur. (MESz 132).
277. E (F3) *dubec* 'a cséphadaró sulyka'; vö. *tepec* (ld. 267.) < or. (Jegorov 237) *дыбей* 'ua.'.
278. M (JJ, MRV) *turnéps* 'takarmányrépa (Brassica rapa rapifera)' < or. *турнепс* 'ua.'; vö. csuv. *turneps* 'ua.' (< or.).
279. E (ERV, MdWb) *túra*; M (MdWb) *túra* 'kenyérleves'; vö. M (JJ) *kši túrä* 'ua.' (md. *kši* ld. 92.) < or. nyj. *мяря* 'ua.' (MdWb 2418, Versinyin 454). Az E (Sz.) *túrítúruškat* plur. 'ua.' összetételnek látszik, és egyik eleme esetleg a csuv. *tira* 'kenyér' szóval is azonos lehet.
280. (Jev., ERV, MRV) *dvojams* 'másodszor is felszántja a már felszántott földet' < or. *двоумь* 'kettéoszt; újra felszánt'.

U

281. M (MRS) *ukrop* 'kapor (Anethum graveolens)' < or. *укрон* 'ua.'; vö. tat., csuv. *ukrop* 'ua.' (< or.).
282. (Wied., B1/E, B1: Reg./M, Ucs. 66/E,M, Sz., Szm. 44, MdChr, ERS, MRS, Rav., JJ, ERV, MRV, MdWb/E,M) *uma*, (Ahlq.: B1) *umā* 'földdarab; legelőszakasz; a szántóföld táblája; bevetett vagy bevetésre kijelölt szántóföldszakasz'; vö. M (Ahlq.) *umā meža* 'szántóföldi határkaró' (tkp. 'a szántóföld mezsgyéje'; md. *meža* l. 122.); *surān uma* (ld. 233.) < ?? FP: ? vtj. *ib* 'ágyás, virágágy; mező; stb.', ? zrj. *ib* 'magaslat; mező' (KĚSK 328). A mordvin szó **umba* alakra vezethető vissza (Wichmann 1903: 24). Versinyin (461) ismeretlen eredetűnek tekinti a lexémát. A csuv. *ana* [jel. nélkül] szóval való egybevetése (MdWb 2452) indokolatlan.
283. E (Wied., B1, Ucs. 22, Paas1, MdChr, ERS, Rav., ERV, MdWb) *umar'*; M (Ahlq., B1, Paas1, MdChr, MRS, F3, MRV, MdWb) *mar'* 'alma (Malus); bogyó'; E (Ucs. 22) *umar't'* plur.; M (Ucs. 22) *mar't'* plur. 'gyümölcs'; E (Fischer: F2: 23, Müller: F2: 20) *umar'unda* 'alma (Malus)'; vö. *umar' pire* (ld. 166.); E (Wied.) *lakšt umar'*; M (MRS) *lakštmar'*, (JJ) *lakštmar'*, *lakštār-mar'* 'földi szeder (Rubus)' (md. *lakšt* ? plur. '?', téves

- eredeztetése: SKES 2: 272); E (Wied.) *mastor umár*, (Ucs. 22, ERS) *mastumar* 'kerti eper, szamáca (Fragaria)' (md. *mastor* ld. 118); (Ahlq., B1, B1: Reg., Ucs. 23,24, ERS, MRS, JJ, F3) *modamar*, (ERS) *modamar*, (JJ) *mod'már*, (Rav.) *moda umár*, (Wied.: B1) *modar'ka* dem. 'burgonya (Solanum tuberosum), krumpli' (tkp. 'földi alma'; md. *moda* ld. 125.); ld. még: *targams modamar't* (264.) < ? FV *omena vagy *omærz, vö. ? fi. *omena* 'alma' (< ? iráni; UEW 2: 718, SSA 2: 265). Hangtani okokból az egyeztetés nem kifogástalan. Az *umár* alakból származik a ma elsősorban összetételekben szereplő *mar*, mely végső soron esetleg egy FV *marja alak fejleménye (vö. fi. *marja* 'bogyó'; ld. UEW 1: 264–265, SSA 2: 149–150).
284. (Ucs. 21/M, ERS, MRS, ERV, MRV, MdWb/E,M) *umbrav*, (Rav., JJ) *umbrau*, (Ahlq.) *umbrau*, (Wied.) *umrav*, *umbura*, (Ucs. 21/E), *umburav* 'sóska (Rumex); (Ahlq.) molyüző (Ledum palustre)'; E (Wied.) *alašan umrav* (vagy *umbura*) 'lósóska, lórom (Rumex patientia)' (md. *alaša* 'ló'); E (Wied.) *narmonen umrav* (vagy *umbura*) 'sóska (Rumex)' (tkp. 'madársóska'; md. *narmon* 'madár') < FP **om(p)ra* 'egyfajta mezei növény', vö. zr. *omra* 'csöves mezei növény, melynek a szárából ti-linkó készül' (< ? iráni; UEW 1: 718). A md. -v nomennévképző (ld. Lehtisalo 1936: 242, Maticsák 2013).
285. (MdChr/M, ERS, MRS, JJ, Rav., ERV, MRV, MdWb/E,M) *uradams* 'betakarít <termést>; művel <földet>; megtisztít'; vö. M (MRS) *apak uradak* 'megműveletlen föld' (tkp. 'nem-megművelt'; md. *apak* 'nem [tagadószó]'; *sokams-uradams modat* ld. 125.; E (ERS) *uradams šuro* 'betakarítja a gabonát' (md. E *šuro*, ld. 234.); E (ERS) *uradams urožajent* 'betakarítja a termést' (md. *urožaj* 'termés'); E (ERS) *vid'mekstneň uradams* 'vetőmagot tisztít' (md. *vid'me* l. 299.) < or. *урядумь* 'rendbe rak' vagy or. *уряд* 'rend' (vö. Erdődi 1968: 61, ill. 70).
286. E (Wied., Jev. 92, ERS) *uzere*, (ERV) *užeré*, (Wied., MdChr, ERS) *uzeř*, (MdWb) *užer*, (MdChr, Jev.) *viziř*; M (MdChr, JJ) *uzər*, (MdWb) *užər*, (MRS) *uzeř*, (MRV) *užer* 'fejsze, balta' < FV *wašara 'fejsze, balta', vö. fi. *vasara* kalapács', lp. *væččer* 'ua.' (< iráni; UEW 2: 815, SSA 3: 415).
287. E (Ucs. 21, ERS, ERV, MRV) *uškaz*, (MdWb) *uškas*; M (MdWb) *uškas* 'tarackbúza (Agropyrum)'. Bizonytalan eredetű. Talán származékszó, vö. md. E *uške*, M *uškä* 'drót, huzal; lánc' (MdWb 2485, Versinyin 465, *уська* alatt). Paasonen eredeztetésének képzés- és jelentéstani nehézsége van. Kérdéses alapszava az U *waške 'valamiféle fém' szóra vezethető vissza (~ fi. *vaski* 'réz', m. *vas* stb.; UEW 1: 560).

288. E (Wied., ERS, F3, MdWb) *utomo*, (ERS, Rav., ERV) *utom*; M (MRS, F3, MRV) *utom*, (MdWb) *utôm* 'gabonacsűr, magtár' ? < FV *ajta 'cölöpökön álló raktárház', vö. fi. *aitta* 'tárház, éléstár; csűr' (UEW 2: 605). A md. -*m* denominális nomenképző (ld. Lehtisalo 1936: 84, Maticcsák 2014a), alapszava esetleg a M (MdWb 2491, 2493) *uta* 'medvebarlang' lehet. A finnel való egyeztetés hangtanilag kérdőjeles. Az új finn szófejtő szótár nem fogadja el ezt a származtatást, és a finn szót a balti *aita fejleményének tartja (SSA 1: 61). A szó eredeti jelentése tehát 'különféle holmik tárolására szolgáló faépítmény' lehetett. Ebből jelentésfejlődés útján lett szaknyelvi szóvá ('raktár' > 'csűr'). A 'csűr, magtár' fogalom egy sor erza szóval adható vissza: *kav* (55.), *latalks* és *lato* (100.), *saraj* (207), körülírva pedig: *šuroñ kir'dema-korodoma tarka* (MESz 131, 562).

V

289. E (Wied., ERS, ERV, MdWb) *vajavtoms* 'bemárt; áztat <lent, kendert>; stb. '; vö. M (JJ, MdWb) *vajafitoms*, (MRV) *vajaftoms* 'elmerít, elsüllyeszt'. Származékszó, vö. md. *vajams* 'elmerül, elsüllyed' (a md. E -*vt*- deverbális verbunképzőről ld. Gramm. 1962: 46–47, Mészáros 1999: 143–148). Az alapszó a FU *waja '(le)süllyed, elmerül' fejleménye (~ fi. *vajoa*- 'süllyed, merül', m. *vejsze* 'halfogó rekeszték' stb.; UEW 1: 551, SSA 3: 395). A mordvinban jelentésfejlődés révén vált szaknyelvi szóvá.
290. M (JJ) *vajmân pola* (vagy *bola*) 'hosszú szántóföld vége, ahol pihenni lehet' (tkp. 'lélegzetrészt'); vö. M (Jev.) *vajmeñ pola* 'telek'. Összetett szó: md. M *vajmä* 'lélek, lélegzet' (< FV *vajm3 'szív', vö. fi. *vaimo* 'feleség', lp. *vai'bmo* 'szív'; vö. UEW 2: 809, SSA 3: 392) + md. *pola* (ld. 151.).
291. (Rav., JJ, ERV, MdWb/M) *val*, (MdWb/E) *vala* 'gabonahalom, szénarakás'; vö. (MRV) *val* 'rakás, kupac' < or. nyj. (Dal 1: 165) *bal* 'gabonahalom, szénarakás'.
292. E (Ucs. 21, ERS) *varakañ pal*, (Jev., ERS, F3, ERV) *varakañ bal*, (Jev.) *varsejeñ pal*, *varseñ bal* stb.; M (Ucs. 21) *varsin pal*, (JJ) *varsin pala*, (MRS, F3) *varsin bal*, (MRV) *varsinbrä*, *varakañbal* 'lóhere (Trifolium)' (tkp. 'varjúdarab?'); md. E *pal* 'darab, szelet', M *pal* 'hús'); E (ERS, F3) *varakañ pra tikše*, M (MRS, F3) *varsin brä*, (Jev.) *varsin prä*, *varsin prä* 'ua.' (tkp. 'varjúfő(fü)'). Törökből (valószínűleg tatárból) fordított tükörszó, vö. például tat. *tukranbaš* 'ua.' (tkp. 'harkályfő'; tat. *tukran* 'harkály', tat. *baš* 'fej'). Az összetételek előtagja, a md. E

- varaka*, M *varsi* 'varjú' uráli kori hangutánzó szócsalád tagja (< U *warʒ 'varjú', vö. fi. *varis* 'ua.', m. *varjú* stb.; UEW 1: 559, SSA 3: 410). Az utótagok elemei: md. *pal*, *pala* (ld. 151), md. *p̄ra* stb. (ld. 182.), md. E *tikše* (ld. 269.); ld. még: 69., 242. A mordvinban egy sor összetétel fejezi ki még e fogalmat: például E *čavkañbal* és *čavkañbrá* (vö. 242.), *ke-razd'ikše* stb., valamint egy jövevényszó, a *k'lever* (64.) (MESz 554).
293. E (Jev.) *vel' osks*, *veleñ osks*; M (JJ) *velä-ozks* 'ima a vetésért' (tkp. 'falu-ima'). Összetett szó: md. E *vele*, M *velä* 'falu' (< FV *wilwä 'csapat, sokaság', vö. cser. *-wälä* többesjel; UEW 2: 822) + md. *ozks*, *osks* (ld. 8.).
294. E (MdWb) *verkske*; M (B1: Reg.) *värkskä* dem., (JJ, MdWb) *värkskä* dem., (Jev. 91) *verkske* dem., (MRV) *värks* '<cölöpökre épített> tenyésztőágy, melegágy'. Származékszó, vö. md. M *vär-*: (JJ) *värä*, *vär-gä* 'fent', *väri* 'fel' stb. szó (a md. *-ks* denominális nomenképzőről ld. Gramm. 1980: 104–105, Cigankin 1981: 35–40, Maticsák 2016: 3293). Szavunk ismeretlen eredetű; aligha tartozik össze a md. M *veränts* 'helyett, helyére' lexéma tövével (erről: UEW 1: 569, SSA 3: 428).
295. M (Jev., JJ, MRV) *vetras* 'kis cipő, vakarék <lisztmaradékból>' ? < or. *вampyука* 'túrós táska'. Onomatopoétikus származtatása (Versinyin 50) nem valószínű.
296. (ERS, MRS, ERV, MRV) *vika* 'bükköny (Vicia)' < or. *вика* 'ua.'; vö. tat., csuv. *vika* 'ua.' (< or.).
297. M (JJ) *vərgazəñ piks* (vagy *biks*) 'egy az ekénél használt kötelék neve' (tkp. 'farkas-kötél'). Összetett szó: md. M *vərgas* 'farkas' (< iráni; FUV) + *piks* 'kötél' (< U *piksz 'kötél', vö. ?? m. R. *fiu* 'ua.' stb.; UEW 1: 380).
298. (Ahlq., Wied., B1, Paas1, MdChr, Jev., ERS, MRS, Rav., F3, ERV, MRV, MdWb/E,M) *viš*, (Jev./M) *viž*, (Ucs. 20/E) *viš*, (Ucs.21/M) *viž*, (Paas1/M) *višä* 'tönkölybúza (*Triticum spelta*)'; vö. E (Sz.) *višava* 'ua.' (tkp. 'búza-asszony'; md. *ava* ld. 9.); *višəñ počt* (ld. 181.) < FV *wešnä 'egyfajta gabona', vö. fi. *vehnä* 'búza', cser. *wištə* 'tönkölybúza' (UEW 2: 821, SSA 3: 421).
299. (Ahlq., Wied., B1, Ucs. 22/E,M, Szm. 44, MdChr/E, Jev., ERS, MRS, Rav., F3/M) *videms*, (ERV, MRV, MdWb/E) *vid'em*s, (MdChr/M, JJ) *vidəms*, (MdWb/M) *vid'əms*, (Jev./E) *vidims* stb. 'vet'; vö. E (ERS) *videms ksnav* 'borsót vet' (md. *ksnav* ld. 90.); M (MRS) *videms tozer* 'búzát vet' (md. *tozer* ld. 274.).
(Wied.: B1) *videks*, *vidsks*, (Rav.) *videuks*, (ERS) *vidmekst* plur., (JJ) *vidməfks* 'vetés; (Wied.) magszem', (Wied.) *videkst* plur. 'vetés; mag' (a md. *-ks* deverbális nomenképzőről ld. Gramm. 1980: 104–105; Cigankin 1981: 35–40, Maticsák 2016: 3293), a md. E *-vks*, M *-fks* dever-

bális nomenképzőről ld. Lehtisalo 1936: 252); vö. *vid'mekstneñ u'adams* (ld. 285.).

M (MRS) *videma* 'vetés' (a md. *-ma* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben); vö. *sokamo-videma* (ld. 219.); M (F3) *videma kepteř*, (Jev.) *vid'ma kepteř*, (JJ) *vidama* (vagy *vidam*) *keptař* (vagy *kiptař*) 'vetőmagzsák <a mellen viselik>' (tkp. 'vetőmagkosár'; md. M *kepteř* stb. 'kosár'); E (ERS) *videma mařina* 'vetőgép' (md. *mařina* 'gép'); M (Jev., F3) *videm pov*, (JJ) *vidama* (*vidam* vagy *videm*) *poų* 'vetőmagzsák <a mellen viselik>' (tkp. 'vetés-mell'; md. M *poų* 'mell').

E (Wied.: B1, ERS, Rav.) *vidića*, (Wied.: B1, MdChr, Rav.) *vidi*; M (Ahlq.: B1, MdChr, JJ) *vidi* 'magvető, földműves' (a md. E *-ća*, *-Ø*, M *-Ø* nomen agentis képzőről ld. Lehtisalo 1936: 208); vö. *sokića-vidića* (ld. 219.); *šuroñ vidica* (ld. 234).

(B1: Reg.) *vid'mä*, (Ahlq.: B1) *vidmä*, (ERS, MRS, JJ) *vid'me*, (Jev./M, MRS) *vid'mot* plur. stb. 'gabonamag, vetőmag' (a md. *-ma* deverbális nomenképzőről ld. a 175. szócikkben); vö. M (MRS) *rož vid'mot* plur. 'rozsmag' (md. *rož* ld. 200.); E (Jev.) *vid'me liřma či* 'a tavaszi vetés napja' (tkp. 'a tavaszi kimenés napja'; md. *liřma*, *lisema* 'kimenés', md. *či* ld. 248.); E (Jev.) *vid'me liřmañ ozks* 'ima a tavaszi vetésért' (tkp. 'a tavaszi vetés imája'; md. *ozks* ld. 8.); E (F3) *vid'me pargo* 'vetőmagnak való vesszőkosár' (md. E *pargo* 'hánckosár'); E (Jev.) *vid'me ruća* 'vetőmagnak való zsákocska' (tkp. 'vetés-ing'; md. E *ruća* 'ing'; E (Jev.) *vid'me rućañ ozks* 'ima a tavaszi vetésért' (tkp. 'a vetés-ing imája'); E (ERS) *vid'me šuro* 'vetni való gabonamag' (md. *šuro* ld. 234.).

E (Jev.) *vitf'* ld. *itevt'* (21.); M (Jev.) *vid'fkä* dem. 'tenyésztőágy' (tkp. 'vetettke'; a md. M *-f* participiumképzőről ld. Lehtisalo 1936: 348).

< FV (?? FU) **wettä-* 'dob, vet' [werfen], vö. cser. *üde-*, *wüde-* 'vet' [säen], ?? m. *vet* (EWUng 2: 1628; UEW 1: 570–571). A magyar szó idetartozása hangtanilag több szempontból is kifogásolható.

300. M (JJ) *vorax*, *voraf* 'gabonarakás'; vö. M (MRS, MRV, MdWb) *voraf* 'rakás, halom' < or. *εορox* 'rakás, halom; gabonarakás'. Szavunk jelentésfejlődés útján is szaknyelvi szóvá válhatott (ld. a fenti lexémák jelentését). A régiségben az erzában is előfordult: E (MRV, MdWb) *orovt* 'rakás; gabonarakás'.

Irodalom

Az irodalomjegyzéket ld. FUD 24: 341–346. Pótlások:

Csúcs, Sándor 1990: Die tatarischen Lehnwörter im Wotjakischen. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Etnogenez 1965: Б. А. Рыбаков – Б. А. Серебренников – А. П. Смирнов, Этногенез мордовского народа. Мордовское книжное издательство, Саранск.

EWTsch = Gábor Bereczki: Etymologisches Wörterbuch des Tscheremissischen (Mari). Der einheimische Wortschatz. Nach dem Tode des Verfassers herausgegeben von Klára Agyagási und Eberhard Winkler. Wiesbaden, 2013. (Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica 86.)

Gombocz Zoltán 1906: Csuvas szójegyzék. (Második közlemény.) Nyelvtudományi Közlemények 36: 141–164.

Kerecsi Ágnes 2009: Az uráli népek néprajza. (Fenno-Ugrica Pázmániensia II.) Piliscsaba.

KËSK = В. И. Лыткин – Е. С. Гуляев: Краткий этимологический словарь коми языка. Издательство Наука, Москва, 1970.

MSzFE = Lakó György (főszerk.), A magyar szókészlet finnugor elemei. I–III. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1978.

Radl. = Radloff, Wilhelm: Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte. 1–4. Санктпетербург, 1893–1911.

Wichmann, Yrjö 1903: Die tschuwassischen Lehnwörter in den permischen Sprachen. MSFOu 21.

*

The terminology of agriculture in the Mordvin language II.

This study consists of three parts. The first two sequels contain the etymological dictionary of the Mordvin terminology of agriculture (first part in FUD 24 [2017]: 309–346). Next year in the final part the examined vocabulary will be analyzed, its title will be *The Origin of the Terminology of Agriculture in the Mordvin Language*.

GÁBOR ZÁICZ